

ZAŁĄCZNIK 2

Dr Małgorzata Mizerska-Wrotkowska

Instytut Europeistyki

Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych

Uniwersytet Warszawski

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko: Małgorzata Mizerska-Wrotkowska

2. Wykształcenie, posiadane dyplomy, stopnie naukowe

- 27 czerwca 2007 - doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych, Uniwersytet Warszawski; tytuł rozprawy doktorskiej: *Wpływ członkostwa Polski i Szwecji w Unii Europejskiej na charakter i rozwój ich wzajemnych stosunków* (promotor: prof. Stanisław Parzymies, recenzenci: prof. Leonard Łukaszuk, prof. Ryszard Czarny).
- 18 czerwca 2004 - magister stosunków międzynarodowych (dyplom z wyróżnieniem), Instytut Stosunków Międzynarodowych, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego; tytuł pracy magisterskiej: *The Reorientation of Swedish Foreign Policy in the Last Decade of 20th Century in the Historical Perspective* (promotor: prof. Stanisław Parzymies).
- 2001-2004 – studia na kierunku *stosunki międzynarodowe*, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych, Uniwersytet Warszawski.
- 2004/2005 - studia podyplomowe w *Centro de Investigación y Docencia Económicas* w **Meksyku** (stypendium rządu meksykańskiego).
- 2003/2004 – stypendium Erasmus na Uniwersytecie w Lund (**Szwecja**); praktyka dyplomatyczno-konsularna w Konsulacie RP w Malmö.
- 2000/2001 - stypendium rządu hiszpańskiego na roczne studia na Wydziale Nauk Politycznych i Socjologii Uniwersytetu w Granadzie (**Hiszpania**).
- maj-czerwiec 2000 – matura polska i hiszpańska z wyróżnieniem oraz *Selectividad* (egzamin zezwalający na studiowanie na uczelniach hiszpańskich), XXXIV Liceum Ogólnokształcące im. Miguela de Cervantesa w Warszawie (klasa dwujęzyczna z wykładowym językiem hiszpańskim).

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

- **od 1 października 2008** – adiunkt w Katedrze Europeistyki (obecnie Instytut Europeistyki), Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych (obecnie Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych), Uniwersytet Warszawski.
- **2004-2008** – doktorantka, a od 2007 - wykładowca na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW (Instytut Stosunków Międzynarodowych);
W latach 2005-2010 byłam też zatrudniona na stanowisku asystenta, a następnie adiunkta (od 2007) w Wyższej Szkole Cła i Logistyki w Warszawie (obecnie Uczelnia Techniczno-Handlowa).

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego:

Polityka zagraniczna Hiszpanii w latach 1788-1986: od marginalizacji do integracji,

b) autor, rok wydania, nazwa wydawnictwa: Małgorzata Mizerska-Wrotkowska, Warszawa 2019, Uniwersytet Warszawski, Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Oficyna Wydawnicza Aspra-JR.

c) omówienie osiągnięcia naukowego:

Prezentowane osiągnięcie naukowe – publikacja pt. *Polityka zagraniczna Hiszpanii w latach 1788-1986: od marginalizacji do integracji* - mieści się w pierwszym nurcie tematycznym moich badań pt. *Hiszpania w stosunkach międzynarodowych: od końca XVIII w. do współczesności* (zob. pkt. 5, str. 20 Autoreferatu).

Przedmiotem badań prezentowanej monografii są relacje zewnętrzne Hiszpanii w latach 1788–1986. Analizie poddałam stosunki tego państwa zarówno z podmiotami państwowymi, jak i pozapaństwowymi (tj. wybranymi organizacjami międzynarodowymi). W badaniach uwzględniłam różne płaszczyzny oddziaływań między uczestnikami życia międzynarodowego. Najwięcej miejsca poświęciłam relacjom politycznym (w tym dotyczącym bezpieczeństwa). Na drugim miejscu uwzględniłam stosunki ekonomiczne z podmiotami państwowymi i niepaństwowymi. Sporadycznie dokonałam analizy relacji na płaszczyźnie społecznej.

Głównym celem pracy jest rozpoznanie podstawowych uwarunkowań, kierunków oraz efektywności działań zewnętrznych Hiszpanii w analizowanym okresie. Podjęłam się również analizy podstawowych pojęć oraz wyznaczenia punktów zwrotnych w polityce zagranicznej Hiszpanii.

Jeśli chodzi o **stan badań**, to przesłanką uzasadniającą wybór tematu jest fakt, że w polskiej literaturze przedmiotu dotychczas nie pojawiła się publikacja traktująca kompleksowo o polityce zagranicznej Hiszpanii od lat 80. XVIII w. do lat 80. XX w. (pojawiły się badania cząstkowe, o których poniżej). Prezentowana publikacja została napisana z intencją wypełnienia tej luki. Istnieje natomiast szczegółowa analiza działalności zewnętrznej Hiszpanii za czasów rządów Felipe Gonzáleza autorstwa Patrycji Domejko-Kozery (*Polityka zagraniczna Hiszpanii w okresie rządów Felipe Gonzáleza (1982-1996)*, Wydawnictwo Naukowe „Semper”, Warszawa 2011). Istnienie tej publikacji było jednym z powodów, dla których zakończyłam analizę na przystąpieniu Hiszpanii do Wspólnot Europejskich. Wysłałam bowiem z założenia, że kolejny okres został na gruncie nauki polskiej gruntownie przebadany.

Podstawą niniejszej pracy była przede wszystkim polska i hiszpańska **literatura przedmiotu** oraz wybrane pozycje w języku angielskim. Jeśli chodzi o teoretyczne podstawy polityki zagranicznej państwa, to w polskiej literaturze przedmiotu istnieje wiele interesujących publikacji. Na temat teoretycznych aspektów związanych ze stosunkami międzynarodowymi pisali m.in.: Jacek Czaputowicz, Andrzej Gałganek, Józef Kukułka, Roman Kuźniar, Teresa Łoś-Nowak i Radosław Zenderowski. Różne aspekty teoretyczne związane z działalnością zewnętrzną państw w swych badaniach (poza wymienionymi wyżej autorami) podejmowali m.in.: Stanisław Bieleń, Kamil Jaworski, Ziemowit Jacek Pietraś, Irena Popiuk-Rysińska, Sławomir Sałajczyk, Renata Włoch, Justyna Zając oraz Ryszard Zięba. Natomiast dyplomacja doczekała się szczegółowej analizy w pracach m.in.: Cezarego Ikonowicza i Jana W. Piekarskiego, Sławomira Kietlińskiego i Jarosława Spyry, Joanny Modrzyńskiej, Tomasza Orłowskiego, Edwarda Pietkiewicza, Beaty Surmacz oraz Juliana Sutora. Źródłem inspiracji do całego rozdziału pierwszego w ramach publikacji hiszpańskich były natomiast książki autorstwa m.in.: Rafaela Calducha Cervery, Juana Carlosa Pereiry, Luisa V. Péreza Gila oraz Antonia Truyola.

Jeśli chodzi o politykę zagraniczną Hiszpanii od Karola IV do wojny domowej, to w polskiej literaturze przedmiotu jest niewiele publikacji bezpośrednio związanych z tematem.

Pewne wątki dotyczące okresu od Karola IV do upadku I Republiki pojawiają się natomiast w publikacjach: Jacka Bartzela, Patrycji Jakóbczyk-Adamczyk, Tadeusza Miłkowskiego i Pawła Machcewicza, Cezarego Tarachy, Manuela Tuñóna de Lara oraz Tomasza Witucha. Literatura hiszpańska jest w tym zakresie o wiele bogatsza. Do najciekawszych pozycji należy zaliczyć publikacje: Maríi Teresy Menchén Barrios, Fernanda Olivié, J.C. Pereiry, Rafaela Sáncheza Mantero oraz Juana Bautisty Vilara.

Kolejny okres w polityce zagranicznej Hiszpanii – od restauracji Burbonów do wojny domowej – podobnie jak poprzedni - nie jest szeroko analizowany w polskiej literaturze przedmiotu. Najwięcej miejsca poświęcili temu zagadnieniu w swoich pracach: T. Miłkowski i P. Machcewicz oraz Lidia Mularska-Andziak. W innych publikacjach (m.in.: Gerharda Besiera i Katarzyny Stokłosa, Jerzego Wojciecha Borejszy, Wiesława Dobrzyckiego, Barbary Goli i Franciszka Ryszki, Wiesława Królikowskiego, Stanleya G. Paynego, Piotra Sawickiego oraz Pawła Skibińskiego) możemy znaleźć analizy różnych aspektów historii Hiszpanii tego okresu. Wielu interesujących publikacji na temat polityki zagranicznej dostarcza natomiast literatura hiszpańska. Do najbardziej inspirujących dla niniejszej monografii można zaliczyć publikacje: M^a de los Ángeles Egido León, Manuela Espadasa Burgosa, José Urbana Martíneza Carrerasa, Leonory Meléndez, Antonia Niño, J.C. Pereiry i José Luisa Neili, Charlesa T. Powella, Cristóbal Roblesa Muñoz, Rosarii de la Torre del Río oraz Hipólita de la Torre Gómez.

Wojna domowa w Hiszpanii oraz udział tego państwa w II wojnie światowej to tematy chętniej podejmowane w polskiej oraz tłumaczonej na język polski literaturze przedmiotu (choć nie zawsze w kontekście polityki zagranicznej państwa). Najwięcej miejsca w swych pracach tej tematyce poświęcili m.in.: Antony Beevor, Marek Jan Chodakiewicz, Bartosz Kaczorowski, Jan Kieniewicz, Bogdan Koszel, Tadeusz Miłkowski, L. Mularska-Andziak, Wojciech Jerzy Muszyński, Swietłana Pożarska, Francisco Romero Salvadó oraz T. Wituch. Bardzo bogata jest również hiszpańska literatura przedmiotu. Najbardziej inspirujące dla niniejszej monografii były prace: Walthera L. Berneckera, Rafaela Calducha Cervery i Gustava Palomaresa Lermy, Inmaculady Cordero Olivero i Encarnación Lemus, Johna F. Coverdale'a, Carlosa R. Fernández Llesy, Rafaela Garcíi Péreza, Genovevy Garcíi Queipo de Llano, J. Enrique Moradiellosa, Matilde Morcillo Rosillo, C. Pereiry, Ramona Salasa Larrazábala, Césara Vidala oraz Ángela Viñasa.

Powojenna polityka zagraniczna Hiszpanii do śmierci gen. Francisco Franco nieczęsto analizowana jest w polskiej literaturze przedmiotu, choć wzmianki na ten temat można znaleźć w publikacjach dotyczących systemu politycznego państwa, różnych aspektów rządów Franco oraz jego biografiach. Do najbardziej inspirujących dla prezentowanej monografii należy zaliczyć prace: Grażyny Bernatowicz, P. Domejko-Kozery, T. Miłkowskiego, L. Mularskiej-Andziak oraz Adama Wielomskiego. Natomiast spośród bardzo bogatej hiszpańskiej literatury przedmiotu najbardziej przydatne okazały się publikacje: R. Calducha, Manuela Espadasa Burgosa, Montserrat Huguet, Fernanda Olivie, J.C. Pereiry, Florentina Portero i Rosy Pardo, Ch. Powella oraz Á. Viñasa.

Hiszpańska transformacja dość często jest analizowana w polskiej literaturze przedmiotu, choć – podobnie jak w poprzednich przypadkach – rzadko w kontekście polityki zagranicznej państwa. W prezentowanej monografii najczęściej odnoszę się do prac: G. Bernatowicz, P. Domejko-Kozery, Jacka Gołębiowskiego, J. Kieniewicza, oraz T. Miłkowskiego i P. Machcewicza. W ramach hiszpańskiej literatury przedmiotu najbardziej przydatne były natomiast publikacje: Francisca Aldecoi Luzarraga, José Mª de Areilza, José Mª Armero oraz Jonathana Story.

Jeśli chodzi o drogę Hiszpanii do Wspólnot Europejskich, jest to temat chętnie podejmowany w polskiej literaturze przedmiotu. Do najbardziej inspirujących dla niniejszej monografii należy zaliczyć publikacje: G. Bernatowicz, Victora Martíneza-Reyesa, Małgorzaty Myśliwiec, Jany Plaňavovej-Latanowicz, Anny Sroki, Beaty Wojny oraz Agnieszki Zakrzewskiej. Literatura hiszpańska również dostarczyła interesujących źródeł w postaci publikacji: Raimunda Bassolsa, Juana Carlosa Jiménez Redondo, Antonia Moreny Justego, Soni Piedrafity, Federica Steinberga i José L. Torreblanca oraz Ramona Tamamesa.

Przy pisaniu pracy przydatne okazały się również akty prawne publikowane w *Boletín Oficial del Estado* oraz na stronach internetowych hiszpańskich instytucji, a także artykuły prasowe z dzienników i czasopism, m.in. takich jak: „ABC”, „Cambio 16”, „La Vanguardia”, „El País” oraz „Ya”.

Zebranie bogatej literatury przedmiotu było możliwe dzięki licznym kwerendom bibliotecznym w latach 2009–2017 na kilku hiszpańskich uczelniach: Universidad de Granada, Universidad Pompeu Fabra, Universidad de Barcelona, Universidad CEU San Pablo

de Madrid, Universidad Carlos III de Madrid, Universidad de Valencia oraz w Bibliotece Szkoły Dyplomatycznej (*Escuela Diplomática*) w Madrycie.

W pracach badawczych przyjęłam określone **cezury czasowe**. Pogłębioną analizę rozpoczęłam od roku 1788, gdyż jest to data objęcia tronu przez Karola IV, którego rządy oznaczały powolny upadek mocarstwowej pozycji Hiszpanii. Państwo to zaczęło przekształcać się stopniowo z mocarstwa kolonialnego w podmiot marginalizowany na arenie międzynarodowej. Marginalizację rozumiem tu jako niemożność bycia uczestnikiem ważnych wydarzeń międzynarodowych. Hiszpania nie została bowiem zaproszona na kongresy podczas których wielkie mocarstwa debatowały na temat restauracji w Hiszpanii Burbonów (Chatillon, Chaumont), nie była obecna przy zawarciu Pokoju paryskiego. Pozostała również poza głównym nurtem negocjacji dotyczących nowego porządku w Europie.

Jeśli chodzi o cezurę końcową, to główny nurt rozważań zamyka rok 1986, kiedy to Hiszpania przystąpiła do Wspólnot Europejskich (tytułowa integracja), a tym samym wyszła z izolacji międzynarodowej, w jakiej znalazła się po II wojnie światowej. Zamknięcie badań cezurą roku 1986 było uzasadnione również, jak wcześniej wspomniano, z uwagi na istnienie bogatej literatury przedmiotu, również w języku polskim, z zakresu polityki zagranicznej Hiszpanii lat 80. i 90.

Podczas badań nad polityką zagraniczną Hiszpanii postawiłam kilka **pytań badawczych**: 1) w jaki sposób doszło do utraty przez Hiszpanię pozycji mocarstwa kolonialnego? 2) Jak udało się Hiszpanii zachować neutralność w obu wojnach światowych i jakie były tego konsekwencje? 3) Jaki był wpływ zaangażowania sił zewnętrznych na przebieg hiszpańskiej wojny domowej? 4) Jakie były etapy oraz przejawy wychodzenia Hiszpanii z izolacji międzynarodowej, w jakiej znalazła się po II wojnie światowej? 5) Jaki był wpływ transformacji ustrojowej Hiszpanii na jej pozycję na arenie międzynarodowej? 6) Jaki był wpływ członkostwa Hiszpanii we Wspólnotach Europejskich na jej politykę zagraniczną?

Główna teza pracy brzmi następująco: *Od pierwszych przejawów słabnięcia hiszpańskiego imperium kolonialnego obserwujemy postępującą marginalizację Hiszpanii na arenie międzynarodowej. Do odzyskania przez to państwo istotnego miejsca w stosunkach międzynarodowych przyczyniły się: kres rządów Franco, transformacja ustrojowa oraz przystąpienie do struktur integracji europejskiej.*

Tezie głównej towarzyszą **tezy cząstkowe:**

- 1) Hiszpania była liczącym się graczem na arenie międzynarodowej, przede wszystkim z uwagi na zajmowaną pozycję mocarstwa kolonialnego. Jednak zgodnie z tezą Jeana-Baptiste'y Duroselle'a, że „każde imperium upadnie”, doszło najpierw do wzrostu, potem stabilizacji, a na końcu upadku tego mocarstwa.
- 2) Upadek imperium zamorskiego stanowił nie tylko ważną cezurę w historii Hiszpanii oraz świadomości zbiorowej Hiszpanów, ale także miał wpływ na reorientację polityki zagranicznej tego państwa, stawiając w centrum jej zainteresowania kontynent europejski.
- 3) Zaangażowanie sił zewnętrznych było istotnym czynnikiem decydującym o przebiegu i wyniku hiszpańskiej wojny domowej.
- 4) Wybuch zimnej wojny i postawa światopoglądowa gen. Franco paradoksalnie ułatwiły wyjście Hiszpanii z izolacji międzynarodowej po II wojnie światowej.
- 5) Demokratyzacja Hiszpanii była niezbędnym warunkiem do odzyskania przez to państwo pełni praw na arenie międzynarodowej.
- 6) Hiszpania zyskała wizerunkowo i finansowo na członkostwie we Wspólnotach Europejskich.

W prezentowanej pracy zastosowałam metodologię czerpiącą z różnych podejść badawczych. Zgadzam się z opinią, że należy poszukiwać „złotego środka”, gdyż „oparcie się na skrajnych ujęciach nie pozwala objąć analizą całości podejmowanego zagadnienia badawczego”¹. Jednocześnie podzielam pogląd, że nie można łączyć elementów różnych teorii dowolnie, ponieważ „każda teoria tłumaczy jakiś wycinek rzeczywistości lepiej niż inne”². W tym kontekście wychodzę z założenia, że do analizowania polityki zagranicznej na poziomie państwa najbardziej przydatne są nurty (neo)realistyczny i (neo)liberalny, a do analizy zachowania i decyzji konkretnych osób najwłaściwszy jest konstruktywizm³.

W prezentowanej pracy wyszłam z założenia **paradygmatu neorealistycznego**, że państwa są głównymi (ale nie jedynymi, jak zakładał realizm) uczestnikami stosunków międzynarodowych. W swych badaniach uwzględniłam także koncepcję Roberta Gilpina,

¹ R. Zięba, *Studia europejskie z perspektywy stosunków międzynarodowych*, (w:) K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski (red.), *Studia europejskie. Zagadnienia metodologiczne*, WAiP, Warszawa 2010, s. 47.

² J. Czaputowicz, *Teorie stosunków międzynarodowych. Krytyka i systematyzacja*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 436.

³ K. Jaworski, *Teoretyczne aspekty analizy polityki zagranicznej państwa*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”, nr 3(30)/2010, s. 175–176. Zob. też: J. Czaputowicz (red.), *Zastosowanie konstruktywizmu w studiach europejskich*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2016.

który uzupełnia statyczną teorię realizmu o dynamizm. Koncepcja ta bardzo dobrze sprawdziła się w toku przeprowadzonych badań, gdyż mówi o redystrybucji władzy w stosunkach międzynarodowych, zmieniającym się statusie oraz hierarchii państw, co prowadzi do powstawania i upadku mocarstw, a w przypadku Hiszpanii – upadku mocarstwa kolonialnego.

Zgadzam się ze stwierdzeniem, że podejście realistyczne warto jednak skorygować w co najmniej dwóch aspektach. Po pierwsze, w ostatnich kilkudziesięciu latach zwiększa się rola aktorów niepaństwowych sceny międzynarodowej oraz znaczenie kwestii humanitarnych. Tu warto czerpać z paradygmatu liberalnego. W przypadku Hiszpanii niebagatelną rolę odegrały starania o członkostwo w takich organizacjach, jak ONZ (wcześniej Liga Narodów), Rada Europy, a potem NATO i Wspólnoty Europejskie, a także jej udział w procesie KBWE/OBWE.

Nie ulega wątpliwości, że w zachowaniu wszystkich aktorów sceny międzynarodowej coraz większego znaczenia nabierają względy kulturowe (tożsamość), instytucjonalne i normatywne. Na te aspekty zwracają uwagę zwolennicy paradygmatu konstruktywistycznego. W przeprowadzonych badaniach takie podejście było szczególnie ważne podczas analizy m.in. internacjonalizacji hiszpańskiej wojny domowej z punktu widzenia prawa międzynarodowego oraz układów ze Stanami Zjednoczonymi, Watykanem i Wspólnotami Europejskimi. Konstruktywiści przywiązują również dużą wagę do analizy zachowania i decyzji konkretnych osób. W ramach przeprowadzonych badań paradygmat ten przyświecał analizie decyzji dotyczących np. neutralności w wojnach światowych, przystępowania do organizacji międzynarodowych etc.

Uwzględniłam w swych badaniach również tzw. model środowiskowy, który bierze pod uwagę w analizie polityki zagranicznej zmienne zależne i niezależne, pochodzące zarówno ze środowiska międzynarodowego, jak i wewnętrznego. Natomiast w analizie uwarunkowań polityki zagranicznej Hiszpanii biorę pod uwagę model diagonalny według koncepcji Jamesa N. Rosenaua, gdyż łączy on analizę sytuacji współczesnej wraz ze spojrzeniem w historię.

W trakcie prac nad niniejszą monografią wykorzystałam **metodę studium przypadku** (*case study*). Warto wymienić kilka czynników, które uczyniły z Hiszpanii interesujący przedmiot badań. Po pierwsze, jest to państwo, które utraciło status imperium kolonialnego i wysoką pozycję na arenie międzynarodowej. Niezwykle ciekawe jest, jak do tego doszło. Po

drugie, Hiszpania nie uczestniczyła w obu wojnach światowych, ale była świadkiem krwawego zderzenia ideologii podczas wojny domowej. Po trzecie, jest to państwo, któremu udało się wyjść, przynajmniej częściowo, już w latach 50. z izolacji międzynarodowej pomimo utrzymywania w czasie wojny relacji z reżimami totalitarnymi i ugruntowania po wojnie autorytarnej dyktatury gen. Franco. Po czwarte, niezwykle interesujący był przebieg demokratyzacji Hiszpanii i procesu odzyskiwania istotnej pozycji na arenie międzynarodowej.

Przy pisaniu pracy przydatna była **analiza systemowa**. Posłużyłam się techniką „przezroczystej skrzynki”, dopuszczającą poznawanie struktury wewnętrznej obiektu (badanie strukturalne). W prezentowanej pracy metoda systemowa była najbardziej przydatna podczas badania wytrzymałości Hiszpanii na naciski z zewnątrz oraz funkcjonowania jej polityki zagranicznej w warunkach różnego rodzaju „żądań i poparcia”. Podjęłam również próbę odpowiedzi na pytanie, czy „żądania” te i „poparcia” są funkcjonalne czy dysfunkcjonalne dla państwa. Z drugiej strony, metoda systemowa pozwoliła mi ocenić ewolucję roli i wpływu Hiszpanii (przez „oświadczenia i dokonania”) na europejski układ sił. Zadanie to nie było łatwe z uwagi na dynamikę i złożoność zjawisk międzynarodowych oraz fakt niewystępowania w systemie międzynarodowym ściśle określonego porządku. Metoda systemowa posłużyła również przy pisaniu rozdziału szóstego, podczas badania wpływu Wspólnot Europejskich na system instytucjonalny Hiszpanii jako państwa kandydującego do ich struktur.

Ściśle związana z metodą systemową jest **metoda decyzyjna**. W omawianej pracy poddałam analizie decyzje z zakresu polityki zagranicznej Hiszpanii. Metoda decyzyjna była szczególnie przydatna podczas analizy decyzji dotyczących zmian statusu Hiszpanii wobec wydarzeń II wojny światowej.

Z metodą systemową wiąże się również **metoda instytucjonalno-prawna**. Dla prezentowanej pracy bardzo przydatne okazały się założenia instytucjonalizmu historycznego. Dla prawidłowego oszacowania przyczyn i skutków danego wydarzenia istotny jest kontekst historyczny. Ten sam zestaw czynników w innych warunkach historycznych prowadzić może do innych decyzji. W trakcie badań nad monografią metoda instytucjonalno-prawna okazała się szczególnie przydatna podczas analizy umów zawieranych przez Hiszpanię z różnymi państwami oraz instytucjami międzynarodowymi, ze szczególnym uwzględnieniem umów ze Stanami Zjednoczonymi i Wspólnotami Europejskimi.

W ramach metod behawioralnych skorzystałam z **metody biograficznej**. W badaniach wykorzystywałam bowiem pamiętniki oraz wspomnienia byłych polityków (m.in. takich jak Salvador de Madariaga, hrabia Galeazzo Ciano, José Mª de Areilza, Marcelino Oreja Aguirre), w których odsłaniają oni kulisy swojej działalności oraz komentują wydarzenia, których byli świadkami.

Podczas badań skorzystałam również z „**metod historycznych**”, zwłaszcza z metody genetycznej i ewolucyjnej. Na potrzeby książki przyjąłam, że pojęcie „metoda historyczna” jest jedynie skrótem myślowym, który ma oddawać specyfikę warsztatu historyka. Europeistyka oraz stosunki międzynarodowe wywodzą się bowiem z różnych dziedzin nauki (m.in. historii), dlatego też mogą wykorzystywać metody stosowane w tych dziedzinach. W ramach warsztatu historyka znajduje się natomiast wiele metod badawczych stosowanych w naukach humanistycznych.

Proces badawczy przy pisaniu niniejszej książki, podobnie jak w badaniach historycznych, polegał na ustalaniu podstawowych faktów na podstawie dostępnych źródeł. Problemem, który pojawił się w trakcie badań, był nadmiar źródeł, które nie zawsze były ze sobą zgodne i reprezentowały różne punkty widzenia. Przeprowadzone badania miały na celu uzupełnienie badań historyków z zakresu historii Hiszpanii ostatnich dwóch stuleci o szczegółową analizę niezmiernie ważnego dla badaczy stosunków międzynarodowych wątku polityki zagranicznej tego państwa.

W pracy wykorzystałam również elementy **metody porównawczej** (zwanej też komparatywną lub analogią). Metoda ta była szczególnie przydatna podczas analizy wsparcia zewnętrznego udzielonego stronom konfliktu w hiszpańskiej wojnie domowej.

Praca składa się z sześciu rozdziałów i ma strukturę trójdzielną. Pierwszy rozdział ma charakter teoretyczny i wprowadzający. W kolejnych czterech rozdziałach zachowałam porządek chronologiczny (1788-1986). Zaś rozdział szósty – zamykający pracę i świadomie wykraczający poza przyjęte ramy czasowe we fragmencie mówiącym o skutkach przystąpienia Hiszpanii do WE z perspektywy dwóch dekad członkostwa - uzupełnia wcześniejsze wywody o istotny aspekt integracji europejskiej tego państwa. Celowo zastosowano w nim podejście problemowe.

W rozdziale pierwszym pt. *Teoretyczne podstawy polityki zagranicznej państwa* dokonałam konceptualizacji najważniejszych pojęć. W pierwszym podrozdziale wyjaśniłam pojęcie „stosunki międzynarodowe”, ukazałam historię nauki o stosunkach

międzynarodowych, jej wiodące nurty, powiązanie z innymi dyscyplinami naukowymi oraz czynniki wpływające na kształt relacji międzynarodowych. Kolejnym zagadnieniem, któremu poświęciłam dużo uwagi jest polityka zagraniczna. Po krótkim wstępie ukazującym znaczenie polityki zagranicznej przedstawiłam typologię podziału państw ze względu na specyfikę ich działań na arenie międzynarodowej oraz przytoczyłam definicje „polityki zagranicznej” pojawiające się w polskiej oraz hiszpańskiej literaturze przedmiotu. Następnie przedstawiłam nurty i modele analityczne w badaniu polityki zagranicznej państwa oraz przeanalizowano jej adresatów i fazy. Kolejnym przedmiotem badań były cele polityki zagranicznej oraz interes narodowy i racja stanu. Przedstawiłam również uwarunkowania polityki zagranicznej, środki jej realizacji, funkcje i efektywność oraz role międzynarodowe państwa. Na koniec rozdziału pierwszego przebadalam zjawisko dyplomacji. Po zdefiniowaniu tego pojęcia ukazałam historię dyplomacji oraz jej rolę, cechy i funkcje. Rozdział pierwszy zamyka wyjaśnienie takich pojęć, jak: protokół dyplomatyczny, ceremoniał państwowy i dyplomatyczny, etykieta oraz kurtuazja międzynarodowa.

Rozdział drugi nosi tytuł *Polityka zagraniczna Hiszpanii od Karola IV do wojny domowej (1788–1936)*. Pierwszy podrozdział poświęciłam panowaniu Karola IV, kiedy to Hiszpania musiała odnieść się do wydarzeń rewolucyjnych we Francji, a nieudolna polityka króla doprowadziła do „upokarzającego posłuszeństwa” wobec tego państwa i oddania hiszpańskiej korony Napoleonowi. Kolejny podrozdział dotyczy Hiszpańskiej Wojny o Niepodległość, w której Hiszpania walczyła o zachowanie swej niezależności, a Francja i Wielka Brytania starły się w walce o hegemonię światową. Po ostatecznej klęsce Francuzów powrócił do władzy Ferdynand VII, którego rządowi poświęciłam kolejny podrozdział pracy. Hiszpanii udało się wówczas zachować strategiczne sojusze, jednak pozostała poza decydującym nurtem negocjacji dotyczących nowego porządku w Europie. Nie był to najszcześniejszy okres w historii Hiszpanii również dlatego, że doszło w nim do ostatecznego załamania hiszpańskiego panowania w Ameryce Łacińskiej, a skutki liberalnego przewrotu zostały unicestwione wyłącznie dzięki zewnętrznej interwencji. Problemy wiązały się również z przejściem władzy przez Izabelę II, dla której ojciec musiał przywrócić prawo dziedziczenia tronu przez kobiety. Pozbawił w ten sposób władzy swego brata – Don Carlosa, co przyczyniło się do wybuchu tzw. wojen karlistowskich. Dopiero w połowie okresu panowania Izabeli II obserwujemy wzmocnienie międzynarodowej pozycji Hiszpanii, która wykazała się silną determinacją w odzyskaniu choć części dawnej potęgi. Kolejny wątek, który podjęłam w tej części rozdziału, dotyczy detronizacji Izabeli II, międzynarodowych konsekwencji wyboru

na króla Amadeusza Sabaudzkiego oraz jego abdykacji i utworzenia w Hiszpanii Pierwszej Republiki.

Druga część rozdziału drugiego dotyczy polityki zagranicznej Hiszpanii od restauracji Burbonów do wojny domowej (1875–1936). Przeanalizowałam tu wcieloną w życie za panowania Alfonsa XII koncepcję *recogimiento*, która przesądziła o hiszpańskiej neutralności, oraz tzw. katastrofę roku 1898 i ostateczny upadek hiszpańskiego imperium kolonialnego. Przedstawiłam również politykę zagraniczną Hiszpanii w okresie regencji Marii Krystyny Habsburg oraz w pierwszym okresie panowania Alfonsa XIII, gdy Hiszpania włączyła się do międzynarodowych negocjacji w sprawie Afryki Północnej i Zachodniej oraz zbliżyła się do Francji i Wielkiej Brytanii. W kolejnych podrozdziałach opisałam neutralność Hiszpanii podczas pierwszej wojny światowej, jej działalność na forum Ligi Narodów oraz politykę zagraniczną za rządów generała Miguela Primo de Rivery, który doprowadził do zmiany afrykańskiej polityki Hiszpanii, rozkwitu relacji z Portugalią i Ameryką Łacińską oraz restrukturyzacji instytucji zajmujących się zewnętrznymi relacjami państwa. Ostatnią część rozdziału poświęciłam polityce zagranicznej Hiszpanii za czasów Drugiej Republiki, kiedy to spójność oraz efektywność działań zewnętrznych państwa utrudniały ciągłe zmiany personalne na stanowisku ministerialnym oraz inne zawirowania w polityce wewnętrznej.

Rozdział trzeci nosi tytuł *Internacjonalizacja hiszpańskiej wojny domowej oraz Hiszpania podczas II wojny światowej (1936–1945)*. W pierwszej części rozdziału przedstawiłam okoliczności wojny domowej oraz próby powstrzymania interwencji zewnętrznej w tym konflikcie. Kolejne jego części poświęciłam analizie wsparcia udzielonego nacjonalistom oraz republikanom, a także prawno-międzynarodowemu wymiarowi internacjonalizacji hiszpańskiej wojny. Dokonałam również próby bilansu zewnętrznej pomocy udzielonej obu stronom konfliktu. Ostatni podrozdział dotyczy udziału Hiszpanii w II wojnie światowej, który polegał na lawirowaniu między Aliantami i państwami Osi.

Rozdział czwarty nosi tytuł *Polityka zagraniczna powojennej Hiszpanii do śmierci Francisco Franco (1945–1975)*. Na wstępie odniosłam się do problemu izolacji międzynarodowej Hiszpanii po zakończeniu II wojny światowej oraz przesłanek stopniowego z niej wychodzenia. W kolejnym podrozdziale przeanalizowałam przejawy normalizacji międzynarodowej Hiszpanii, a w szczególności konkordat ze Stolicą Apostolską, układy ze Stanami Zjednoczonymi oraz przystąpienie do ONZ. W kolejnych częściach rozdziału

przedstawiłam politykę zagraniczną Hiszpanii za czasów urzędowania ministra Fernanda M. Castielli oraz ministra Gregoria Lópeza Bravo, a także w schyłkowym okresie rządów Franco.

Rozdział piąty jest zatytułowany *Wpływ demokratyzacji na pozycję Hiszpanii w Europie i świecie (1975–1986)*. W pierwszych podrozdziałach ukazałam tło transformacji oraz politykę zagraniczną pierwszego rządu po transformacji Carlosa Ariasa Navarry. W kolejnych częściach rozdziału poddałam analizie politykę zagraniczną Hiszpanii za rządów Adolfa Suáreza, zarówno w okresie „przeddemokratycznym”, jak i „demokratycznym”. Rozdział zamyka analiza polityki zagranicznej Hiszpanii za rządów premiera Leopolda Calvo-Sotelo oraz w pierwszych latach rządów PSOE.

Rozdział szósty nosi tytuł *Droga Hiszpanii do Wspólnot Europejskich*. W pierwszej części rozdziału ukazałam historię integracji. W kolejnych podrozdziałach, nieco wykraczających poza przyjęte ramy czasowe, opisałam aspekty: gospodarczy, polityczno-społeczny oraz międzynarodowy członkostwa Hiszpanii we Wspólnotach Europejskich.

W toku badań podjęłam się **udowodnienia tez cząstkowych**. Pierwsza z nich potwierdziła się. Faktycznie Hiszpania była liczącym się graczem na arenie międzynarodowej, przede wszystkim z uwagi na zajmowaną pozycję mocarstwa kolonialnego. Jednak zgodnie z tezą, że „każde imperium upadnie”, doszło najpierw do wzrostu, potem stabilizacji, a na końcu upadku tego mocarstwa. Wzrost imperialnej pozycji Hiszpanii obserwujemy od czasów panowania królów katolickich i Karola I (V). Potem nastąpił okres stabilizacji, aż do jego powolnego upadku za czasów panowania Karola IV i Ferdynanda VII, po ostateczny kres w roku 1898.

Również druga teza cząstkowa potwierdziła się. Upadek imperium zamorskiego Hiszpanii stanowił nie tylko ważną cezurę w historii tego państwa oraz świadomości zbiorowej Hiszpanów, ale także miał wpływ na reorientację polityki zagranicznej, stawiając w centrum jej zainteresowania kontynent europejski. Utrata imperium kolonialnego była wynikiem braku aktywnej, opartej na sojuszach polityki zagranicznej, dzięki której być może udałoby się zachować jego resztki. Dużą rolę odegrała również złożona sytuacja międzynarodowa oraz słabość wewnętrzna państwa. Głównymi obszarami zainteresowania Hiszpanii na początku XX w. stały się Europa oraz Afryka, gdzie obecne były również interesy innych mocarstw: Francji (chcącej powiększyć swoje wpływy w Afryce Północnej) i Wielkiej Brytanii (dla której północne wybrzeże Afryki z Tangerem było szczególnie ważne z

uwagi na bliskość Gibraltaru). Zainteresowanie hiszpańskie w Afryce skoncentrowało się na Maroku.

W trzeciej tezie częściowej założyłam, że zaangażowanie sił zewnętrznych było istotnym czynnikiem decydującym o przebiegu i wyniku hiszpańskiej wojny domowej, choć wojna ta była powodowana konfliktem wewnętrznym. Nie była inspirowana z zewnątrz, jak głosiły często propagandy obu stron. Nie ma argumentów, by udowodnić komunistyczny spisek zainicjowany przez ZSRS (teza głoszona przez uczestników prawicowego buntu, który doprowadził do wojny), jak i włosko-niemiecką zmowę, która przesądziła o zamachu stanu (teza republikanów). Pewne jest natomiast, że sam przebieg wojny i jej wynik były uzależnione od zaangażowania zewnętrznego. Hiszpańska wojna po internacjonalizacji stała się poligonem doświadczalnym dla państw przed decydującym starciem, czyli II wojną światową.

Czwarta teza częściowa dotyczyła rządów gen. Franco. Mówiła, że wybuch zimnej wojny i postawa światopoglądowa frankistów paradoksalnie ułatwiły wyjście Hiszpanii z izolacji międzynarodowej po II wojnie światowej. Tak faktycznie się stało. Co więcej, powojenna izolacja Hiszpanii na arenie międzynarodowej paradoksalnie nie przyczyniła się do osłabienia dyktatury Franco. Obudziły się w Hiszpanach nastroje ksenofobiczne, a duża część z nich obwiniała zagranicę za zaistniałą sytuację. Franco uosabiał natomiast dla wielu interes narodowy. Tak zwana Wielka Trójka nie mówiła w tzw. kwestii hiszpańskiej jednym głosem. Wielka Brytania oraz ostatecznie USA sprzeciwiły się pomysłowi ZSRS wprowadzenia przeciwko Hiszpanii daleko idących sankcji. Uważały, że wzmocni to więź obywateli z dyktatorem zamiast osłabić reżim. Izolacja Hiszpanii polegała więc na zamknięciu jej drogi do członkostwa w ONZ oraz wycofaniu ambasadorów. Co więcej, Argentyna udzielała Hiszpanii wsparcia handlowego i finansowego. Również zachodnie potęgi, a zwłaszcza Stany Zjednoczone, nigdy nie ograniczyły do zera dostaw ropy naftowej i innych surowców oraz żywności. Bardzo szybko pojawiły się zwiastuny normalizacji sytuacji międzynarodowej Hiszpanii. Było to możliwe dzięki zmianom wewnętrznym oraz na arenie międzynarodowej, gdzie antykomunizm zastąpił antyfasyzm. Już kilka lat po wojnie doszło do anulowania rezolucji sanacyjnych oraz „powrotu ambasadorów”. Rozpoczęto również negocjacje hiszpańsko-amerykańskich porozumień gospodarczo-wojskowych, których finalizacja miała miejsce w 1953 r.

Piąta teza częściowa głosiła, że demokratyzacja Hiszpanii była niezbędnym warunkiem do odzyskania przez to państwo pełni praw na arenie międzynarodowej. Za

prawdziwością tej tezy przemawia fakt, że za rządów Franco nie było możliwe członkostwo Hiszpanii w Radzie Europy, NATO czy we Wspólnotach Europejskich. Hiszpania nie była wówczas członkiem żadnego międzynarodowego gremium, na którym podejmowane były ważne z punktu widzenia bezpieczeństwa oraz współpracy międzynarodowej decyzje, a jej układy sojusznicze ograniczały się do umowy z USA. Stopniowo udało się pokonać wszystkie bariery, Hiszpania z czasem uzyskała członkostwo w kolejnych kluczowych organizacjach międzynarodowych, a ukoronowaniem tego procesu była akcesja do Wspólnot Europejskich.

Szósta, również udowodniona teza cząstkowa mówiła, że Hiszpania zyskała wizerunkowo i finansowo na członkostwie we Wspólnotach Europejskich. W wymiarze gospodarczym udało się jej osiągnąć wyższy poziom rozwoju. W chwili przystąpienia do WE dochód narodowy Hiszpanii wynosił 71% średniej wspólnotowej, by po 20 latach osiągnąć średnią Unii składającej się już z 25 państw. Członkostwo Hiszpanii w Unii Europejskiej przyczyniło się również do pogłębienia otwarcia Hiszpanii na handel zagraniczny. Akcesja ta była logicznym skutkiem demokratyzacji państwa i oznaczała definitywny koniec izolacji międzynarodowej. W konsekwencji polityka zagraniczna Hiszpanii zyskała „europejski wymiar”. Dzięki niemu w latach 90. państwo to było w stanie odegrać ważną rolę na arenie międzynarodowej. Największe sukcesy Hiszpania zanotowała w kształtowaniu relacji Unii Europejskiej z Meksykiem i Kubą oraz państwami basenu Morza Śródziemnego przez zainicjowanie Partnerstwa Eurośródziemnomorskiego.

Przeprowadzone badania pozwoliły również na **udowodnienie tezy głównej**. Upadek mocarstwowej pozycji Hiszpanii związany był z tzw. kryzysem starego systemu, który narastał w Hiszpanii od końca XVIII w. aż do śmierci Ferdynanda VII. O marginalizacji Hiszpanii na arenie międzynarodowej przesądziły m.in.: „upokarzające posłuszeństwo” wobec Francji, klęska hiszpańsko-francuskiej floty w bitwie pod Trafalgarem, drugorzędna rola odegrana przez Hiszpanię podczas kongresów międzynarodowych, klęska pod Ayacucho i ostateczne załamanie się hiszpańskiego panowania w Ameryce Łacińskiej.

W kolejnych latach o hiszpańskiej neutralności przesądziła tzw. polityka „wycofania” (*recogimiento*) Antonia Cánovas del Castillo. Swoistą równowagę dla tej koncepcji stanowiła polityka Segismunda Moreta, który chciał położyć kres izolacji międzynarodowej Hiszpanii, m.in. przyłączając ją do Trójprzymierza. Jednak żadne z tych stanowisk nie przyczyniło się do zahamowania procesu upadku hiszpańskiego mocarstwa kolonialnego, które ostatecznie rozpadło się w 1898 r. wskutek powstań, wojen i sprzedaży terytoriów.

Od początku XX w. Hiszpania angażowała się jedynie w sprawy bezpośrednio związane ze swym sąsiedztwem. Stała się swoistą euroafrykańską potęgą, której środek wyznaczała Cieśnina Gibraltarska. Kluczowe znaczenie dla reorientacji hiszpańskich sojuszy miało małżeństwo Alfonsa XIII z księżniczką brytyjską Wiktorią Eugenią. Był to punkt kulminacyjny zbliżenia tego państwa do Ententy. Alfons XIII, chcąc przywrócić Hiszpanii mocarstwową pozycję, rozpoczął kampanię na rzecz zawarcia silnych i trwałych sojuszy. Ostatecznie przed I wojną światową udało się Hiszpanii wyjść z izolacji międzynarodowej: państwo to włączyło się do między państwowych negocjacji dotyczących Afryki Północnej i Zachodniej oraz zachowało neutralność w sprawach europejskich. W okresie tym Hiszpania zbliżyła się do Francji i Wielkiej Brytanii, a dzięki nim – do systemu zachodnich sojuszy. Zaniebanym kierunkiem polityki zagranicznej była natomiast Ameryka Łacińska.

Zachowanie neutralności przez Hiszpanię w pierwszej wojnie światowej, tolerowane przez obie strony konfliktu, było dla niej niezwykle korzystne z ekonomicznego punktu widzenia (dostawy dla obu stron, zwłaszcza Francji). Okres rządów gen. Miguela Primo de Rivero to dla hiszpańskiej polityki zagranicznej okres dość korzystny. Państwo to odniosło sukcesy w relacjach z Portugalią i Ameryką Łacińską, natomiast nieefektywne okazały się zmagania o wpływy w Tangerze oraz na forum Ligi Narodów. W okresie Drugiej Republiki polityka zagraniczna nie była imponująca, ale stanowiła wypadkową możliwości państwa.

W wojnie domowej w Hiszpanii starły się dwie ideologie: prawicowa – reprezentowana przez nacjonalistów Franco i lewicowa – utożsamiana z obrońcami rządu. Konflikt ten uległ umiędzynarodowieniu, o czym świadczy udział w nim przedstawicieli ponad 60 narodów. Była to też pierwsza wojna, którą dzięki nowoczesnym środkom przekazu mogła śledzić opinia publiczna na całym świecie. Wojna ta była również uwerturą do II wojny światowej, w której jednak Hiszpania nie uczestniczyła z uwagi na fatalną sytuację ekonomiczną oraz sprytną politykę władz polegającą na lawirowaniu między stronami konfliktu.

Przejęcie władzy przez Franco było kolejnym punktem zwrotnym w polityce zagranicznej Hiszpanii. Generał ograniczył jednak swój osobisty wpływ na działalność zewnętrzną państwa. Był to skutek niecięci do jego osoby zagranicznych przywódców spowodowanej wsparciem udzielonym państwu Osi podczas wojny światowej. Hiszpania uważana była za „czarną owcę” Europy oraz ostatnie „faszystowskie” państwo na kontynencie. Ostatecznie była izolowana na arenie międzynarodowej, ale nie na długo. Okazało się, że w kontekście zimnowojennej konfrontacji warto utrzymywać relacje z

państwem jawnie antykomunistycznym. Ponowne przyjęcie Hiszpanii do międzynarodowych gremiów i podjęcie współpracy było ceną za pozostanie tego państwa z dala od wpływów ZSRS. Jednak całkowite odzyskanie przez Hiszpanię ważnej roli na arenie międzynarodowej, w tym przyjęcie do NATO, Rady Europy i Wspólnot Europejskich, mogło mieć miejsce dopiero po transformacji ustrojowej.

Dalsze badania w ramach prezentowanej w książce tematyki mogłyby pójść w kierunku szczegółowej analizy polityki zagranicznej Hiszpanii po zakończeniu rządów przez Felipe Gonzáleza, czyli od 1996 r., kiedy to władzę w Hiszpanii przejęła Partia Ludowa (*Partido Popular*). Analiza ta powinna więc objąć okres sprawowania funkcji premiera przez José Marię Aznara. Równie interesującym przedmiotem badań byłyby rządy kolejnych trzech premierów: José Luisa Rodrigueza Zapatera (PSOE), Mariano Rajoya (PP) oraz Pedra Sáncheza (PSOE).

Większą część badań dotyczących Hiszpanii prowadziłam w ramach **krajowych i międzynarodowych projektów badawczych** (więcej na temat projektów w „Wykazie dorobku habilitacyjnego”). Do najważniejszych należy zaliczyć:

- 1) *POLSKA I HISZPANIA WE WSPÓŁCZESNEJ CYWILIZACJI I KULTURZE*, 2017-2018, międzynarodowy projekt badawczy Instytutu Europeistyki Uniwersytetu Warszawskiego (Decyzja MNiSW nr 223336/E-343/S/2017 z dnia 14.02.2017) oraz Uniwersytetu CEU San Pablo de Madrid (Instytut Studiów Historycznych), charakter udziału – **kierownik polskiego segmentu projektu**;
- 2) *RELACIONES DE POLONIA Y ESPAÑA CON SOCIOS ESTRATÉGICOS Y SECUNDARIOS*, 2014-2015, międzynarodowy projekt badawczy Instytutu Europeistyki Uniwersytetu Warszawskiego (Decyzja MNiSW nr 8617/E-343/S/2014 z 25.02.2014) oraz Uniwersytetu CEU San Pablo de Madrid (Instytut Studiów Historycznych i Foro Abril), charakter udziału – **kierownik polskiego segmentu projektu**;
- 3) *POLITYKA ZAGRANICZNA HISZPANII W ŚWIETLE TEORII POLITYKI ZAGRANICZNEJ PAŃSTWA*, 2014-2015, Decyzja MNiSW nr 8617/E-343/S/2014 z 25.02.2014, charakter udziału – **kierownik projektu**;
- 4) *POLAND AND SPAIN IN CONTEMPORARY HISTORY*, 2013-2014; międzynarodowy projekt badawczy Instytutu Europeistyki Uniwersytetu Warszawskiego (Decyzja MNiSW nr 8617/E343/M/2013 z dn. 15.03.2013) oraz Uniwersytetu CEU San Pablo de Madrid (Instytut Studiów Historycznych i Foro Abril), charakter udziału – **kierownik polskiego segmentu projektu**;

- 5) *POLAND AND SPAIN IN THE INTERWAR AND POSTWAR PERIOD*, 2013 -2015, międzynarodowy projekt badawczy finansowany ze środków Universidad CEU San Pablo de Madrid, charakter udziału – **pomysłodawca i kierownik polskiego segmentu projektu;**
- 6) *POLAND & SPAIN: PAST, PRESENT, FUTURE CHALLENGES*, 2012-2013; międzynarodowy projekt badawczy Instytutu Europeistyki Uniwersytetu Warszawskiego (Decyzja MNiSW nr 8617/E-343/M/2012 z dn. 01.04.2012) oraz Universitat de Barcelona, charakter udziału – **kierownik polskiego segmentu projektu;**
- 7) *HISZPANIA W UNII EUROPEJSKIEJ: HISTORIA I TERAŻNIEJSZOŚĆ*, 2012, grant MNiSW dla młodych naukowców (decyzja nr 8617/E-343/M/2012 z dn. 02.04.2012), charakter udziału – **kierownik;**
- 8) *ACUERDOS COALICIONALES Y FORMACIÓN DE GOBIERNOS EN ESPAÑA 1979-2011*, 2011-2013, grant hiszpańskiego Ministerstwa Nauki i Innowacji (nr CSO2010-16337, kierownik: J.M.Reniu Vilamala), charakter udziału – **koordynacja polskiego segmentu projektu** obejmującego wydanie książki.

Zebrany materiał badawczy prezentowałam podczas konferencji naukowych w kraju i za granicą, m.in.:

- 1) 17.12.2018, tytuł referatu: *Dwieście lat polityki zagranicznej Hiszpanii: od marginalizacji do integracji* w ramach panelu *Stosunki międzynarodowe w regionie śródziemnomorskim*, seminarium naukowe pt. *Stosunki międzynarodowe w Europie, w regionie śródziemnomorskim i w Afryce*, Uniwersytet Warszawski.
- 2) 9-10.11.2017, tytuł referatu: *Ciągłość i zmiana w polityce zagranicznej Hiszpanii doby „transición”* w ramach panelu FB1: *Ciągłość i zmiana w stosunkach międzynarodowych a kształtowanie porządku międzynarodowego (cz. II)*, VII Ogólnopolska Konwencja PTSM pt. *Myśleć globalnie, działać regionalnie*, Uniwersytet Jagielloński.
- 3) 26-28.09.2017, tytuł referatu: *Wpływ demokratyzacji Hiszpanii na jej stosunki wielostronne* w ramach panelu F6-2 *Hiszpania i inne państwa śródziemnomorskie: polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna, funkcjonowanie na forum Unii Europejskiej*, II Ogólnopolski Kongres Europeistyki *Państwo w Unii Europejskiej*, Uniwersytet Szczeciński.
- 4) 26-28.09.2017, moderacja paneli F6-1 i F6-2 pt. *Hiszpania i inne państwa śródziemnomorskie: polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna, funkcjonowanie na forum Unii Europejskiej*, II Ogólnopolski Kongres Europeistyki *Państwo w Unii Europejskiej*, Uniwersytet Szczeciński.

- 5) 10-12.05.2017, tytuł referatu: *Transición española 1976-1982: características, influencia en la política exterior, elementos de la internacionalización a nivel estatal* w ramach panelu: A5. *La internacionalización de España (1976-2016): actores y redes transnacionales*, międzynarodowy kongres pt. *La España actual: cuarenta años de historia (1976-2016)*, Uniwersytet w Kadyksie (Hiszpania).
- 6) 25-26.04.2017, tytuł referatu: *Epoka Castielli i Lópeza Bravo w polityce zagranicznej Hiszpanii*, Konferencja pt. *¿Adónde vas, España? Przemiany polityczne w Hiszpanii i Ameryce Łacińskiej na przełomie XX i XXI wieku*, Uniwersytet Zielonogórski.
- 7) 21.04.2017, tytuł referatu: *Izolacja międzynarodowa jako skutek niedemokratycznych tendencji w Hiszpanii ery Franco*, Konferencja pt. *Tendencje niedemokratyczne w systemach politycznych państw Europy*, Uniwersytet Warszawski.
- 8) 9-10.11.2016, tytuł referatu: *Kluczowe pół wieku hiszpańskiej polityki zagranicznej: mniej znane fakty z czasów, kiedy Hiszpania utraciła mocarstwową pozycję*, w ramach Panelu 4.1.: *Specyfika polityki zagranicznej państw Ameryki Łacińskiej i Hiszpanii*. VI Ogólnopolska Konwencja PTSM pt. *Badanie polityki zagranicznej państwa*, Uniwersytet Łódzki.
- 9) 21.10.2016, tytuł referatu: *Wkład Hiszpanii do polityki zagranicznej Unii Europejskiej*, w ramach panelu I: *Perspektywy narodowe*, konferencja naukowa pt. *Polityki zagraniczne państw Unii Europejskiej*, Uniwersytet Warszawski.
- 10) 4-5.05.2015, tytuł referatu: *Hiszpańska transición – refleksje 40 lat po śmierci Franco*, konferencja pt. *¿Adónde vas, España? Sytuacja polityczna w Hiszpanii na przełomie XX i XXI wieku*, Uniwersytet Zielonogórski.
- 11) 15.04.2015, tytuł referatu: *Hiszpańska droga do demokracji jako przykład dla państw Europy Środkowej*, konferencja naukowa pt. *Kształtowanie ładu demokratycznego w państwach Europy Środkowej i Bałkanów. Szanse i zagrożenia*; Uniwersytet Warszawski.

Efekty badań wykorzystałam również podczas prowadzonych przeze mnie zajęć na Uniwersytecie Warszawskim:

- 1) w języku angielskim (dla studentów Erasmusa 2014/2015): *Poland and Spain: from Political Transition to European Integration*.
- 2) w języku hiszpańskim (dla studentów Erasmusa 2017/2018): *Polonia y España: de la transición política a la integración europea*

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Mój dorobek naukowo-badawczy po uzyskaniu stopnia doktora obejmuje **40 pozycji** (z wyłączeniem ośmiu artykułów uwzględnionych w całości lub w części w monografii jednoautorskiej na temat polityki zagranicznej Hiszpanii), w tym:

- **3 jednoautorskie monografie** (jedna będąca zmodyfikowaną i przetłumaczoną na język angielski wersją doktoratu, jedna w języku hiszpańskim i jedna w języku polskim);
- **2 podręczniki akademickie** (wydania dwujęzyczne hiszpańsko-polskie);
- **9 artykułów w czasopismach naukowych** (w tym: 3 w czasopismach z listy C wykazu MNiSW oraz w bazach ERIH - *EUROPEAN REFERENCE INDEX FOR THE HUMANITIES*, SCOPUS i Web of Science; 3 w języku hiszpańskim, 2 w języku angielskim);
- **14 artykułów w pracach zbiorowych** (w tym 5 w języku angielskim, 1 w języku hiszpańskim);
- **8 współredagowanych prac zbiorowych** (w tym 6 w języku angielskim, 1 w języku hiszpańskim i 1 w języku polskim);
- **2 artykuły popularnonaukowe;**
- **1 esej;**
- **1 opublikowaną recenzję.**

W moich badaniach można wyróżnić **trzy nurty tematyczne:**

- Hiszpania w stosunkach międzynarodowych od końca XVIII w. do współczesności (obszar badawczy, w ramach którego znajduje się osiągnięcie naukowe; omówienie: s. 21-30);
- Szwecja i Europa północna w stosunkach międzynarodowych (również ważny obszar badawczy, w ramach którego opublikowałam dwie monografie jednoautorskie; omówienie: s. 31-34);
- wybrane aspekty polityki zewnętrznej Unii Europejskiej i rola Polski w jej strukturach (omówienie: s. 35-37).

Opublikowałam również dwa podręczniki z zakresu prawa międzynarodowego publicznego oraz dwa artykuły popularnonaukowe (omówienie s. 38-39). Wyniki badań prezentowałam na licznych krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. Koordynowałam też 13 **krajowych i międzynarodowych projektów badawczych**, a w jednym byłam wykonawcą.

5.1. Publikacje z zakresu: *Hiszpania w stosunkach międzynarodowych od końca XVIII w. do współczesności*

- 5 artykułów w czasopismach, w tym:

- 2 artykuły w języku hiszpańskim (w czasopiśmie z listy „C” wykazu MNiSW, umieszczonym w bazie ERIH - EUROPEAN REFERENCE INDEX FOR THE HUMANITIES oraz w SCOPUS i Web of Science),
- 2 artykuły w języku angielskim,
- 1 artykuł w języku hiszpańskim oddany do druku w czasopiśmie umieszczonym na liście „C” wykazu MNiSW oraz w bazie SCOPUS;

- 4 artykuły w pracach zbiorowych (w tym 3 w języku angielskim);

- 6 współredagowanych prac zbiorowych (w tym pięć w języku angielskim i jedna w języku hiszpańskim) wydanych w uznanych hiszpańskich wydawnictwach akademickich: Schedas (z Madrytu) i Huygens Editorial (z Barcelony);

- 1 esej.

A. ARTYKUŁY:

1) M. Mizerska-Wrotkowska, Warszawa 2017, *Foreign policy in Spanish literature – an introduction to research*, „Przegląd Europejski” nr 2 (44), s. 24-36.

2) M. Mizerska-Wrotkowska, Madrid 2017, *Las secciones bilingües como herramienta importante en la promoción de la lengua y la cultura española en Polonia*, “Aportes. Revista de Historia Contemporánea” nr 95, año XXXII (n° 3), s. 7-45 (czasopismo umieszczone w bazie ERIH i na liście „C” wykazu MNiSW oraz w bazie Scopus: ISSN Scopus: 0213-5868, e-ISSN Scopus: 2386-4850 i Web of Science: ISSN WoS: 0213-5868, e-ISSN WoS: 2386-4850).

3) M. Mizerska-Wrotkowska, Szczecin-Toruń 2017, *Impact of Spain's democratisation on its multilateral relations*, “Reality of Politics. Estimates - Comments – Forecast” nr 8, s. 45-60.

4) M. Mizerska-Wrotkowska, *Transición española 1976-1982: características, influencia en la política exterior, elementos de la internacionalización a nivel estatal*, „Historia del Presente”- oddane do druku (czasopismo umieszczone na liście „C” wykazu MNiSW oraz w bazie Scopus: ISSN Scopus: 1579-8135).

- 5) M. Mizerska-Wrotkowska, Madrid 2018, *Instruments to Popularise Spanish in Poland*, (w:) M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez (red.), *Poland and Spain in Late Modern and Contemporary Civilisation and Culture*, Schedas, s. 183-197.
- 6) M. Mizerska-Wrotkowska, Warszawa 2016, *Transformacja demokratyczna a polityka zagraniczna państwa-Casus Hiszpanii*, (w:) J. Wojnicki (red.), *Europa Środkowa a Bałkany. Determinanty i ograniczenia przemian*, Aspra-JR, s. 185-193.
- 7) M. Mizerska-Wrotkowska, Madrid 2014, *Genesis del ingreso de Polonia y de España en la Unión Europea*, "Aportes. Revista de Historia Contemporánea", nr 84, año XXIX (n°1), s. 193-225 (**czasopismo umieszczone w bazie ERIH i na liście „C” wykazu MNiSW oraz w bazie Scopus: ISSN Scopus: 0213-5868, e-ISSN Scopus: 2386-4850 i Web of Science: ISSN WoS: 0213-5868, e-ISSN WoS: 2386-4850**).
- 8) M. Mizerska-Wrotkowska, Madrid 2014, *Spain's Foreign Policy in the Years 1945-1975*, (w:) M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez (red.), *Poland and Spain in Contemporary World*, Schedas, s. 45-67.
- 9) M. Mizerska-Wrotkowska, Barcelona 2013, *Spain's Integration with the European Union*, (w:) M. Mizerska-Wrotkowska, J.Mª Reniu Vilamala (red.), *Poland and Spain: From Political Transition to European Integration*, Huygens Editorial, s. 171-218.

B. REDAKCJE MONOGRAFII ZBIOROWYCH:

- 1) M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez (eds), Madrid 2018, *Poland and Spain in Late Modern and Contemporary Civilisation and Culture*, Schedas, ss. 263.
- 2) M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez (eds), Madrid 2016, *De fronteras hacia fuera. Polonia y España y sus aliados estratégicos y secundarios en el s. XX*, Schedas, ss. 354.
- 3) M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez (eds), Madrid 2015, *Poland and Spain in the Interwar and Postwar Period*, Schedas, ss. 228.
- 4) M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez (eds), Madrid 2014, *Poland and Spain in Contemporary World*, Schedas, ss. 250.
- 5) J.Mª Reniu Vilamala, M. Mizerska-Wrotkowska, (eds), Barcelona 2013, *Spain and Poland: Elections, Political Parties and Political Culture*, Huygens Editorial, ss. 216.

- 6) M. Mizerska-Wrotkowska, J.Mª Reniu Vilamala (eds), Barcelona 2013, *Poland and Spain: From Political Transition to European Integration*, Huygens Editorial, ss. 220.

C. ESEJ:

M. Mizerska-Wrotkowska, Warszawa 2018, *Quo vadis, Katalonio?*, „Polski Przegląd Dyplomatyczny” Nr 3 (74), s. 119-127.

Celem artykułu pt. *Foreign policy in Spanish literature – an introduction to research* („Przegląd Europejski” nr 2 (44)/2017, s. 24-36) jest przedstawienie wycinka hiszpańskich badań na temat teorii polityki zagranicznej państwa na tle europejskich, amerykańskich i latynoamerykańskich ustaleń. Źródłem analizy były przede wszystkim publikacje Luisa V. Pérez Gila oraz Rafaela Calducha Cervery. Artykuł ten stanowi wstęp do dalszych badań. Podjęłam problemy badawcze zmierzające do odpowiedzi na następujące pytania: 1) Jak hiszpańscy szkolarze definiują politykę zagraniczną i na których badaczy teorii stosunków międzynarodowych się powołują? 2) Jakie fazy i cele polityki zagranicznej wyróżniają? 3) Jak hiszpańscy naukowcy definiują interes narodowy i na których badaczy teorii stosunków międzynarodowych się powołują?

Wstępne wyniki badań przedstawione w prezentowanym artykule pokazują, że w hiszpańskiej literaturze przedmiotu znajdujemy odniesienia do bardzo wielu definicji polityki zagranicznej autorów zarówno rodzimych, jak i zagranicznych (głównie europejskich, amerykańskich i latynoamerykańskich). Jednak punktem wspólnym dla wszystkich tych definicji, co nie dziwi, jest odniesienie do działalności państwa na arenie międzynarodowej i/lub jego relacji z innymi podmiotami. Jeszcze większa różnorodność panuje w hiszpańskiej literaturze przedmiotu w zakresie definiowania i klasyfikacji celów polityki zagranicznej. Jednak u większości autorów wymienia się bezpieczeństwo państwa, jako cel nadrzędny i warunek *sine qua non* realizacji pozostałych celów. W praktyce okazuje się, że państwa mają często problem z prowadzeniem spójnej polityki zagranicznej, czyli takiej, która ma jasno określone cele oraz dysponuje środkami niezbędnymi do ich implementacji. Interes narodowy również nie poddaje się łatwo klasyfikacji. Cytowana w hiszpańskiej literaturze przedmiotu grupa badaczy uważa, że można mówić o jednym, obiektywnym interesie narodowym. Natomiast inni wychodzą z założenia, że jest to pojęcie wieloznaczne, a sam interes narodowy może się zmieniać pod wpływem różnych okoliczności. W praktyce funkcjonowania państwa możemy spotkać się z konfliktem interesów między grupą rządzącą a społeczeństwem, a na

arenie międzynarodowej - ze zjawiskiem ukrywania przez państwo swoich partykularnych interesów pod płaszczkiem zasad moralnych.

Celem artykułu pt. *Las secciones bilingües como herramienta importante en la promoción de la lengua y la cultura española en Polonia* ("Aportes. Revista de Historia Contemporánea" nr 95, año XXXII (n° 3)/2017, s. 7-45, czasopismo umieszczone w bazie ERIH i na liście „C” wykazu MNiSW oraz w bazie Scopus) jest przedstawienie działań hiszpańskiego Ministerstwa Edukacji i Sportu nakierowanych na promocję języka hiszpańskiego w Polsce. Do działań tych należy zaliczyć przede wszystkim wspieranie klas dwujęzycznych na poziomie gimnazjum i liceum, organizację takich wydarzeń jak: konkursy literackie, teatralne, artystyczne, konkurs na szkołę roku, czy realizację programu kształcenia nauczycieli. Okazuje się, że wzrost popularności języka hiszpańskiego w Polsce zachęcił również inne podmioty do organizacji wydarzeń związanych z tym językiem i kulturą hiszpańską. Przykładowo, Polskie Towarzystwo Neofilologiczne zrealizowało sześć edycji Olimpiady Języka Hiszpańskiego, a II LO w Raciborzu – cztery edycje Konkursu Piosenki Hiszpańskojęzycznej. Wszystkie te działania przynoszą pozytywny skutek. Język hiszpański zajmuje obecnie szóste miejsce na liście najbardziej popularnych języków obcych w Polsce, a statystyki pokazują wzrost znajomości tego języka wśród Polaków.

Zbliżony tematycznie jest artykuł pt. *Instruments to Popularise Spanish in Poland* (opublikowanym w książce: M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez - red., *Poland and Spain in Late Modern and Contemporary Civilisation and Culture*, Schedas, Madrid 2018, s. 183-197). Znalazł się w nim opis zasad funkcjonowania klas dwujęzycznych oraz innych aktywności na rzecz zwiększenia popularności języka hiszpańskiego w Polsce. Wychodzę w nim z założenia, Hiszpania i hiszpański krąg kulturowy kojarzone są w naszym kraju z bogatą literaturą i kulturą, atrakcyjnym kinem i popularnymi aktorami, piękną i popularną muzyką oraz znanymi klubami sportowymi. To wszystko, w połączeniu ze świadomą i konsekwentną polityką hiszpańskiego Ministerstwa Edukacji, Kultury i Sportu, nakierowaną na promowanie i finansowanie oddziałów dwujęzycznych w polskich szkołach, przyczynia się do wzrostu znajomości języka hiszpańskiego w Polsce.

Celem artykułu pt. *Spain's Foreign Policy in the Years 1945-1975* (opublikowanym w książce: M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez - red., *Poland and Spain in Contemporary World*, Schedas, Madrid 2014, s. 45-67) jest ukazanie polityki zagranicznej Hiszpanii po II wojnie światowej do śmierci generała Francisco Franco i rozpoczęcia procesu demokratyzacji (wątki te rozwinęłam w monografii na temat polityki zagranicznej Hiszpanii).

Podjęłam w nim problemy badawcze zmierzające do odpowiedzi na następujące pytania: (1) Jakie były przyczyny i przejawy izolacji międzynarodowej Hiszpanii bezpośrednio po zakończeniu II wojny światowej? (2) W jaki sposób udało się Hiszpanii znormalizować relacje z zagranicą? (3) Jakie były główne kierunki polityki zagranicznej „ery” Franco? (4) Jakie działania zakończyły się sukcesem, a jakie porażką?

W efekcie badań doszłam do wniosku, że polityka zagraniczna Hiszpanii w czasie dyktatury Francisco Franco stanowiła w dużej mierze kontynuację wcześniejszych działań, choć była ściśle związana z polityką wewnętrzną. Franco – łącząc przez większą część swoich rządów funkcję głowy państwa i szefa rządu - był formalnym inicjatorem działań zewnętrznych państwa, choć ich realizację powierzał kolejnym ministrom spraw zagranicznych: ludziom związanym w większości przypadków z Falangą i Opus Dei.

Momentem przełomowym w powojennej historii Hiszpanii był rok 1953, kiedy doszło do zawarcia konkordatu ze Stolicą Apostolską oraz układów ze Stanami Zjednoczonymi. Zawierając te porozumienia - z których wynikało wiele ustępstw dla strony partnerskiej - Hiszpania zapłaciła wysoką cenę za wyjście z izolacji międzynarodowej. Jednak bardzo wymierne korzyści osiągnął też sam Franco: zagwarantował swemu reżimowi poparcie Głowy Kościoła oraz światowego hegemonu. Dzięki temu kompromisowi możliwe było dalsze otwarcie w stosunkach zewnętrznych: Hiszpania przystąpiła do wielu organizacji międzynarodowych, utorowała sobie drogę do integracji z zachodnimi strukturami bezpieczeństwa oraz integracji europejskiej, kultywowała relacje dwustronne z innymi państwami.

W analizowanym okresie nie udało się jednak rozwiązać na korzyść Hiszpanii problemu Gibraltaru ani zachować kolonii w Afryce północnej. Głęboki kryzys w polityce wewnętrznej, który ujawnił się po śmierci Carrero Blanco, odcisnął swoje piętno na polityce zagranicznej. Przewyciężenie nowej fali niechęci wobec Hiszpanii na arenie międzynarodowej było możliwe dopiero po śmierci Franco i ustanowieniu demokratycznych rządów.

Kolejne trzy artykuły dotyczą polityki zagranicznej Hiszpanii doby transformacji. W artykule pt. *Transformacja demokratyczna a polityka zagraniczna państwa-Casus Hiszpanii* (opublikowanym w książce: J. Wojnicki - red., *Europa Środkowa a Bałkany. Determinanty i ograniczenia przemian*, Aspra-JR, Warszawa 2016, s. 185-193) pokazuję na przykładzie Hiszpanii, że transformacja demokratyczna państwa może skutkować zmianą w priorytetach,

kierunkach oraz metodach prowadzenia polityki zagranicznej. Hiszpański *casus* pokazuje, że jest ona również warunkiem *sine qua non* przyjęcia państwa do wielu struktur i organizacji międzynarodowych. Od sprawnego przeprowadzenia transformacji zależy nie tylko stabilność wewnętrzna państwa, ale również jego pozytywny odbiór na arenie międzynarodowej.

Wątek wpływu demokratyzacji państwa na jego relacje zewnętrzne poruszam również w artykule pt. *Impact of Spain's democratisation on its multilateral relations* (**“Reality of Politics. Estimates - Comments – Forecast”** nr 8/2017, s. 45-60). Tym razem chodzi o wpływ hiszpańskiej transformacji demokratycznej na jej relacji wielostronne. Analizie poddałam strategię hiszpańskich rządów doby transformacji oraz proces przystępowania do NATO, Rady Europy oraz Wspólnot Europejskich. Przeprowadzone badania pozwoliły mi na wyciągnięcie wniosku, że zmiany w hiszpańskiej polityce zagranicznej następowały ewolucyjnie. Kilka lat zajęło Hiszpanii odzyskanie pełnego zaufania partnerów. Zanim jednak doszło do przełomowych zmian w wymiarze wielostronnym, Hiszpania musiała uregulować relacje dwustronne. Przełomowym momentem, bez którego nie było mowy o akcesji do żadnej istotnej organizacji międzynarodowej, były demokratyczne wybory, które przeprowadzono w Hiszpanii 15 czerwca 1977. Dzięki temu wydarzeniu, które przypieczętowało demokratyzację państwa, możliwe było szybkie przyjęcie Hiszpanii do Rady Europy. Bardziej skomplikowany był proces przystępowania do Sojuszu Północnoatlantyckiego. Scena polityczna w Hiszpanii była podzielona w tej sprawie. Najdłużej trwał proces przystępowania Hiszpanii do Wspólnot Europejskich. Był on uzależniony bowiem nie tylko od postępów w demokratyzacji kraju, ale również wpływały nań względy ekonomiczne.

Natomiast wątek wpływu demokratyzacji Hiszpanii na jej relacje dwustronne poruszam w inspirowanym wystąpieniem na Kongresie Międzynarodowym w Kadyksie i oddanym do druku artykule pt. *Transición española 1976-1982: características, influencia en la política exterior, elementnos de la internacionalización a nivel estatal*, **„Historia del Presente”** (czasopismo umieszczone na liście „C” wykazu MNiSW oraz w bazie Scopus). W artykule tym przedstawiam genezę hiszpańskiej transformacji i demokratyzacji jej polityki zagranicznej, przebieg relacji dwustronnych z wybranymi państwami (Stanami Zjednoczonymi, Wielką Brytanią, Francją, Portugalią, Stolicą Apostolską, państwami arabskimi, Europą Wschodnią, Ameryką Łacińską, Izraelem i Gwineą Równikową) w ramach tzw. internacjonalizacji „indywidualnej” oraz współpracę z wybranymi organizacjami międzynarodowymi w ramach tzw. internacjonalizacji „kolektywnej”.

W 2013 r. z okazji zbliżającej się dziesiątej rocznicy przystąpienia Polski do Unii Europejskiej oraz w oczekiwaniu na rocznicę trzech dekad hiszpańskiego członkostwa, podjęłam próbę zbadania procesów integracyjnych tych dwóch państw. Owocem tych badań był artykuł pt. *Genesis del ingreso de Polonia y de España en la Unión Europea* (“Aportes. Revista de Historia Contemporánea”, nr 84, año XXIX (n°1)/2014, s. 193-225, czasopismo umieszczone w bazie ERIH i na liście „C” wykazu MNiSW oraz w bazie Scopus). Celem artykułu była analiza historii integracji z Unią Europejską Hiszpanii i Polski. W każdym z dwóch przypadków zbadalam okoliczności przystąpienia do negocjacji akcesyjnych, czynniki wpływające na przyspieszenie lub spowolnienie negocjacji oraz zapisy ustaleń końcowych. W wyniku przeprowadzonych badań doszłam do wniosku, że zarówno Polska, jak i Hiszpania zyskały na członkostwie w UE. Dla Hiszpanii było to ukoronowanie procesu wychodzenia z izolacji na arenie międzynarodowej, a dla Polski – osiągnięcie ostatniego z listy strategicznych celów polityki zagranicznej po transformacji ustrojowej.

W artykule pt. *Spain’s Integration with the European Union* (opublikowanym w: M. Mizerska-Wrotkowska, J.Mª Reniu Vilamala - red., *Poland and Spain: From Political Transition to European Integration*, Huygens Editorial, Barcelona 2013, s. 171-218) dokonałam również analizy czterech Prezydencji Hiszpanii w Radzie Unii Europejskiej. Hiszpania po raz pierwszy objęła Prezydencję w pierwszej połowie 1989 roku, czyli zaledwie trzy lata po akcesji, nie mając dużego doświadczenia w sprawach wspólnotowych. W czasie Prezydencji przyświecały jej dwa cele: zademonstrować swoją skuteczność w pogłębianiu procesu integracji europejskiej oraz przezwyciężyć ostatecznie tzw. syndrom izolacji, wynikający z przesłanek historycznych. Druga Prezydencja Hiszpanii w Radzie Unii Europejskiej przypadła na drugą połowę roku 1995. Warunkowało ją kilka czynników, takich jak: kryzys instytucjonalny związany z rozszerzeniem UE o Austrię, Finlandię i Szwecję; trudności z wprowadzeniem Unii Gospodarczej i Walutowej; problemy wewnętrzne związane z licznymi skandalami korupcyjnymi. Hiszpania po raz trzeci objęła Prezydencję w Radzie Unii Europejskiej w pierwszej połowie 2002. Prezydencję tę determinowały następujące czynniki: (1) wprowadzenie 1 stycznia 2002 euro; (2) konieczność stworzenia europejskich mechanizmów walki z terroryzmem po atakach z 11 września 2001; (3) perspektywa największego w historii UE rozszerzenia; (4) Deklaracja z Laeken z grudnia 2001 i rozpoczęcie prac nad Konstytucją dla Unii Europejskiej; (5) wzrastający eurosceptycyzm Hiszpanów; (6) zdystansowanie się nowego rządu Partii Ludowej od sojuszu francusko-niemieckiego na rzecz zacieśnienia relacji z Wielką Brytanią i Włochami,

zwłaszcza w sprawach walki z terroryzmem, imigracji czy liberalizacji sektora energetycznego. 1 stycznia 2010 roku Hiszpania po raz czwarty w swej historii przejęła Prezydencję w Unii Europejskiej. Postawiła sobie za cel realizację czterech priorytetów: (1) pełną implementację Traktatu z Lizbony; (2) koordynację narodowych polityk gospodarczych w celu ich odbudowy i osiągnięcia stałego ekonomicznego wzrostu (uruchomienie programu Europa 2020); (3) wzmocnienie wspólnej polityki zagranicznej Unii, przez co mogłaby ona odgrywać ważną rolę na globalnej scenie politycznej; (4) promocję praw i wolności obywatelskich w Europie.

Kolejnym istotnym elementem prezentowanego wątku badawczego, będącym owocem wieloletniej współpracy międzynarodowej w ramach projektów badawczych, jest **sześć współredagowanych** przeze mnie **monografii zbiorowych**.

Do książki pt. *Poland and Spain in Late Modern and Contemporary Civilisation and Culture* (M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez - eds, Madrid 2018, Schedas, ss. 263) traktującej o wybranych aspektach ze świata kultury i nauki Polski i Hiszpanii zaprosiliśmy badaczy z Uniwersytetu CEU San Pablo w Madrycie, Uniwersytetu w Nawarra, Uniwersytetu Complutense de Madrid, Uniwersytetu Międzynarodowego La Rioja (UNIR), Uniwersytetu w Valladolid, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Museo Nacional de Ciencias Naturales (CSIC). We wprowadzeniu do tej monografii Tomasz Grzegorz Grosse dokonał analizy kryzysów Unii Europejskiej w świetle koncepcji Arnolda Toynbee'go. Następnie Alfonso Carrascosa przedstawił wyniki podróży Marii Skłodowskiej-Curie do Hiszpanii oraz wpływ jej działalności na hiszpańską naukę. W kolejnych rozdziałach ukazano działalność hiszpańskich pisarek w XIX w. (Mª Isabel Abradelo de Usera), funkcjonowanie czasopisma „Oriente Europeo” (José Luis Orella Martínez) oraz kulturę i propagandę w czasach frankizmu (Mónica Orduña Prada). Osobne miejsce znalazły w tej publikacji rozdziały poświęcone: ewolucji polityki kulturalnej Polski w Hiszpanii w ostatnich czterech dekadach (Karina Paulina Marczuk), polskiemu i hiszpańskiemu kinu (Jorge Latorre Izquierdo, Joseba Bonaut Iriarte oraz Joanna Bardzińska), twórczości Ryszarda Kapuścińskiego (Francisco Cabezuelo Lorenzo, Joaquín Sotelo González), instrumentom popularyzacji języka hiszpańskiego w Polsce (Małgorzata Mizerska-Wrotkowska), dylematom związanym z corridą (Magdalena Ziółkowska-Kuflińska), a także kulturze politycznej w Polsce (Jacek Wojnicki) oraz kulturze przemocy politycznej w Hiszpanii (Joanna Rak).

Do książki pt. *De fronteras hacia fuera. Polonia y España y sus aliados estratégicos y secundarios en el s. XX* (M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez - eds, Madrid 2016, Schedas, ss. 354), traktującej o relacjach dwustronnych Polski i Hiszpanii z wybranymi państwami, zaprosiliśmy badaczy z Uniwersytetu CEU San Pablo de Madrid, Uniwersytetu Valladolid, Uniwersytetu Międzynarodowego La Rioja (UNIR), Uniwersytetu w Navarra, Uniwersytetu Warszawskiego oraz UKSW. Pierwsza część książki traktuje o relacjach Polski z RFN i NRD (Justyna Miecznikowska), Czechosłowacją (Jacek Wojnicki), Szwecją (Małgorzata Mizerska-Wrotkowska), Węgrami, Rumunią i Bułgarią (Jacek Wojnicki), Jugosławią i Albanią (Marko Babić), Austrią (Dariusz Popławski) oraz USA (Anna Skolimowska). Natomiast w drugiej części książki podjęto wątek amerykańskiej pomocy dla Hiszpanii w latach 50. XX w. (Mariano González Clavero, Lucas Molina Franco) oraz przedstawiono relacje tego państwa z Portugalią i Francją (Antonio Cañellas Mas), Marokiem (Mª Dolores Algora Weber), Wielką Brytanią (Álvaro Ferray), Ameryką Łacińską (José Luis Orella Martínez) oraz Europą Wschodnią (Ricardo Martín de la Guardia).

Do książki pt. *Poland and Spain in the Interwar and Postwar Period* (M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez - eds, Madrid 2015, Schedas, ss. 228), traktującej o różnych aspektach wewnętrznej i międzynarodowej sytuacji Polski i Hiszpanii w okresie międzywojennym i powojennym, zaprosiliśmy badaczy z CEU San Pablo de Madrid, Uniwersytetu w Navarra, Uniwersytetu Warszawskiego oraz UKSW. Pierwszą część książki poświęcono wybranym aspektom II Rzeczypospolitej (Łukasz Zamęcki), rządowi Józefa Piłsudskiego (Błażej Poboży), funkcjonowaniu Kościoła Katolickiego w Polsce w okresie międzywojennym i po wojnie (Jan Żaryn) oraz polskiej emigracji do Szwecji po II wojnie światowej (Małgorzata Mizerska-Wrotkowska). Natomiast w drugiej części książki znalazła się analiza sytuacji Hiszpanii w okresie międzywojennym (Carlos Gregorio Hernández Hernández), dyktatury generała Miguela Primo de Rivery (Antoño Cañellas), konkordatu z 1953 roku oraz relacji na linii państwo-Kościół za czasów Franco (Paweł Skibiński), a także znaczenia planów prorozwojowych w Hiszpanii w latach 1964-1975 (José Luis Orella Martínez).

Do książki pt. *Poland and Spain in Contemporary World* (M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez - eds, Madrid 2014, Schedas, ss. 250) zaprosiliśmy badaczy z: Uniwersytetu CEU San Pablo de Madrid, Uniwersytetu w Sewilli, Uniwersytetu Santo Tomás w Santiago de Chile, Uniwersytetu Warszawskiego oraz SGH. W książce przedstawiono powojenną politykę zagraniczną Polski do 1980 r. (Józef Tymanowski) oraz Hiszpanii do

1975 r. (Małgorzata Mizerska-Wrotkowska), a także polityki bezpieczeństwa obu państw (Jacek Czaputowicz, Juan Carlos Jiménez Redondo). Kolejne rozdziały książki poświęcono m.in. polskiej emigracji do Hiszpanii i hiszpańskiej do Polski w kontekście historycznym (José Luis Orella Martínez, Cristina Barreiro), a także problemom polskiej i hiszpańskiej tożsamości narodowej w kontekście integracji europejskiej (Konstanty Adam Wojtaszczyk, José Díaz Nieva). Ostatnie dwa rozdziały poświęcono kryzysowi ekonomicznemu i jego implikacjom dla Polski i Hiszpanii (Jan Misiuna, Kamil Zajączkowski, José Manuel Cansino, Manuel Ordoñez).

Do książki pt. *Spain and Poland: Elections, Political Parties and Political Culture* (J.Mª Reniu Vilamala, M. Mizerska-Wrotkowska - eds, Barcelona 2013, Huygens Editorial, ss. 216) zaprosiliśmy badaczy z Uniwersytetu Barcelońskiego, Uniwersytetu w Grenadzie, Uniwersytetu Pablo de Olavide w Sewilli oraz Uniwersytetu Warszawskiego. Sześć rozdziałów, które składają się na tę książkę, dotyczy hiszpańskiego i polskiego systemu wyborczego (Carmen Ortega Villodres, Giselle García Hipola, Jarosław Filip Czub), hiszpańskiego i polskiego systemu partyjnego (Cesáreo Rodríguez-Aguilera de Prat, Konstanty Adam Wojtaszczyk) oraz kultury politycznej w Hiszpanii i Polsce (Josep Mª Reniu Vilamala, Jadwiga Nadolska).

Do książki pt. *Poland and Spain: From Political Transition to European Integration* (M. Mizerska-Wrotkowska, J.Mª Reniu Vilamala - eds, Barcelona 2013, Huygens Editorial, ss. 220) zaprosiliśmy badaczy z Uniwersytetu Barcelońskiego, Uniwersytetu Karola III w Madrycie, Uniwersytetu Warszawskiego oraz SGH. Sześć rozdziałów, które składają się na tę książkę, dotyczy kluczowych kwestii dla Polski i Hiszpanii, kolejno: powrotu do demokracji w obu krajach (Tomasz Słomka, Francisco J. Ruiz Martínez), polskiej i hiszpańskiej polityki zagranicznej (Kinga Redłowska, Pere Vilanova Trías) oraz integracji obu państw z Unią Europejską (Artur Nowak-Far, Małgorzata Mizerska-Wrotkowska).

Ostatnim elementem prezentowanego wątku tematycznego jest opublikowany przeze mnie w wydawanym przez Polski Instytut Spraw Międzynarodowych „Polskim Przeglądzie Dyplomatycznym” (nr 3 (74), s. 119-127) **esej pt. *Quo vadis, Katalonio?*** Przedstawiam w nim tło kryzysu konstytucyjnego, do jakiego doszło w Hiszpanii pod koniec 2017 r. w związku z dążeniem separatystów katalońskich do utworzenia własnego państwa. Pokazuję jakimi argumentami posługują się zwolennicy niepodległości Katalonii w narracji uzasadniającej secesję. Na koniec formułuję kilka wniosków prognostycznych.

5.2. Publikacje z zakresu: *Szwecja i Europa północna w stosunkach międzynarodowych*

- 2 jednoautorskie monografie naukowe (jedna w języku angielskim - będąca zmodyfikowaną wersją doktoratu, druga- w języku hiszpańskim);
- 3 artykuły w czasopismach;
- 6 artykułów w pracach zbiorowych (w tym jeden w języku angielskim i jeden w języku hiszpańskim);
- 1 współredagowana praca zbiorowa w języku angielskim.

A. MONOGRAFIE:

- 1) *Poland and Sweden in United Europe*, Schedas, Madrid 2015 (255 stron).
- 2) *La política exterior de Suecia en la segunda mitad del siglo XX*, Schedas, Madrid 2015 (130 stron).

B. ARTYKUŁY:

- 1) *Relaciones polaco-suecas después de la II Guerra Mundial*, (w:) M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez (red.), *De fronteras hacia fuera. Polonia y España y sus aliados estratégicos y secundarios en el s. XX*, Schedas, Madrid 2016, s. 71-94.
- 2) *Polish emigration after World War II: the case of Sweden* (w:) M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez (red.), *Poland and Spain in the interwar and postwar period*, Schedas, Madrid 2015, s. 87-95.
- 3) *Królestwo Szwecji - Konungariket Sverige*, (w:) K.A. Wojtaszczyk, M. Poboży (red.) *Systemy polityczne państw członkowskich Unii Europejskiej*, Tom II, Liber, Warszawa 2012, s. 465-519 (współautor: M. Wodnicki).
- 4) *Europeizacja Szwecji a jej tożsamość*, (w:) P.J. Borkowski, F. Gołębski (red.), *My i Oni. Problem tożsamości w jednoczącej się Europie*, Oficyna Wydawnicza Aspra-JR, Warszawa 2011, s. 157-168.
- 5) *Europeizacja państwa: kazus Szwecji*, „Przegląd Europejski” nr 2 (23), 2011, s. 103-120.

- 6) *Polityka bezpieczeństwa Szwecji na przełomie XX i XXI wieku* (w:) D. Popławski (red.), *Małe państwa Europy - specyfika systemu politycznego i aktywności międzynarodowej*, ASPRA-JR, Warszawa 2009, s. 349-371.
- 7) *Wybrane problemy etniczne i narodowościowe w północnej Europie* (w:) H. Szczerbiński (red.), *Problemy narodowościowe w Europie i ich wpływ na stosunki międzynarodowe na przełomie XX i XXI wieku*, WSCiL, Warszawa 2009, s. 88-104.
- 8) *Metodologia rozprawy doktorskiej – Wpływ członkostwa Polski i Szwecji w Unii Europejskiej na charakter i rozwój ich wzajemnych stosunków*, „Przegląd Europejski” nr 2 (17), 2008, s. 34-45.
- 9) *Wpływ członkostwa Polski i Szwecji w Unii Europejskiej na ich wzajemne stosunki*, „Stosunki Międzynarodowe” („International Relations”), t. 37, nr 1-2, 2008, s. 123-140.

C. REDAKCJE MONOGRAFII ZBIOROWYCH:

M. Mizerska-Wrotkowska, D. Tryk (red.), *Baltic Sea Region – International Organisations, Cooperation and Security Issues*, Rambler, Warszawa 2017 (227 stron).

Szwecja i Europa północna w stosunkach międzynarodowych to drugi istotny obszar moich badań. Opublikowałam na ten temat dwie monografie jednoautorskie (jedna w języku angielskim druga w języku hiszpańskim).

Książka pt. *Poland and Sweden in United Europe* (Schedas, Madrid 2015) to zmodyfikowana i przetłumaczona na język angielski wersja doktoratu. W publikacji tej przeanalizowałam wpływ członkostwa Polski i Szwecji we wspólnym ugrupowaniu integracyjnym - Unii Europejskiej - na ich stosunki dwustronne. Aby udowodnić tezę i odpowiedzieć na postawione pytania badawcze (zob. *Metodologia rozprawy doktorskiej – Wpływ członkostwa Polski i Szwecji w Unii Europejskiej na charakter i rozwój ich wzajemnych stosunków*, „Przegląd Europejski” nr 2 (17), 2008, s. 34-45), konieczna okazała się analiza całokształtu relacji między tymi państwami w dłuższej perspektywie czasowej. Powojenne stosunki polsko-szwedzkie podzieliłam więc na trzy etapy. Pierwszy z nich obejmuje lata 1945-1995, kiedy oba analizowane państwa pozostawały poza strukturami integracji europejskiej (tego okresu dotyczy również artykuł pt. *Relaciones polaco-suecas después de la II Guerra Mundial* opublikowany w książce: M. Mizerska-Wrotkowska, J.L.

Orella Martínez - red., *De fronteras hacia fuera. Polonia y España y sus aliados estratégicos y secundarios en el s. XX*, Schedas, Madrid 2016, s. 71-94). Kolejny etap stanowią lata 1995-2004, kiedy to Szwecja była już członkiem Unii, a Polska dopiero do niej aspirowała. Ostatni etap obejmuje natomiast początkowy okres wspólnego członkostwa w UE (zob. artykuł prezentujący główne tezy doktoratu pt. *Wpływ członkostwa Polski i Szwecji w Unii Europejskiej na ich wzajemne stosunki*, „*Stosunki Międzynarodowe*”- „*International Relations*”, t. 37, nr 1-2, 2008, s. 123-140). Do tematyki książki nawiązuje również artykuł pt. *Polish emigration after World War II: the case of Sweden* (opublikowany w książce: M. Mizerska-Wrotkowska, J.L. Orella Martínez - red., *Poland and Spain in the interwar and postwar period*, Schedas, Madrid 2015, s. 87-95), w którym przedstawiam fale polskiej emigracji do Szwecji oraz działalność i specyfikę polskich organizacji w tym państwie: Centralnego Związku Organizacji Polonijnych w Szwecji oraz Kongresu Polaków w Szwecji.

Książka pt. *La política exterior de Suecia en la segunda mitad del siglo XX* (Schedas, Madrid 2015) traktuje o polityce zagranicznej Szwecji w drugiej połowie XX w. W rozdziale pierwszym, mającym charakter wprowadzający i układ chronologiczny, przedstawiłam główne założenia tej polityki do 1972 roku. W kolejnych rozdziałach przeanalizowałam natomiast zagadnienie integracji europejskiej Szwecji, kwestię ewolucji jej polityki bezpieczeństwa, współpracę z państwami nordyckimi i bałtyckimi. W książce tej wykorzystywałam wcześniejsze badania dotyczące europeizacji Szwecji (artykuł pt. *Europeizacja państwa: kasus Szwecji*, „*Przegląd Europejski*” nr 2 (23), 2011, s. 103-120 oraz jego skróconą wersję - artykuł pt. *Europeizacja Szwecji a jej tożsamość*, opublikowany w książce: P.J. Borkowski, F. Gołembski - red., *My i Oni. Problem tożsamości w jednoczącej się Europie*, Oficyna Wydawnicza Aspra-JR, Warszawa 2011, s. 157-168). Analizie poddałam przyczyny zmiany szwedzkiej polityki w kontekście integracji europejskiej (zakończenie zimnej wojny, negocjacje dotyczące EOG, koniec polityki „Trzeciej Drogi”), drogę Szwecji do UE, specyficzne cechy szwedzkiego członkostwa w tej organizacji oraz ograniczenia europeizacji tego państwa. W książce wykorzystywałam również wcześniejsze badania dotyczące polityki bezpieczeństwa Szwecji (artykuł pt. *Polityka bezpieczeństwa Szwecji na przelomie XX i XXI wieku*, opublikowany w książce: D. Popławski - red., *Małe państwa Europy - specyfika systemu politycznego i aktywności międzynarodowej*, Aspra-JR, Warszawa 2009, s. 349-371). Szczegółowej analizie poddałam relacje Szwecji z NATO i ONZ, zagadnienie tzw. „równowagi nordyckiej” i współpracy w regionie oraz szwedzki system obrony oraz jej udział w europejskich organizacjach obronnych.

W prezentowanym segmencie badawczym znajduje się również artykuł pt. **Wybrane problemy etniczne i narodowościowe w północnej Europie** (opublikowany w książce: H. Szczerbiński - red., *Problemy narodowościowe w Europie i ich wpływ na stosunki międzynarodowe na przełomie XX i XXI wieku*, WSCiL, Warszawa 2009, s. 88-104). Przeanalizowałam w nim m.in. prawa Samów w Skandynawii, problem szwedzkiej mniejszości w Finlandii oraz niemieckiej i farerskiej w Danii.

Natomiast w artykule pt. **Królestwo Szwecji - Konungariket Sverige**, (opublikowanym w książce: K.A. Wojtaszczyk, M. Poboży - red., *Systemy polityczne państw członkowskich Unii Europejskiej*, Tom II, Liber, Warszawa 2012, s. 465-519), którego współautorem jest Michał Wodnicki, została zaprezentowana historia polityczna Szwecji, jej system polityczny, gospodarka, wkład do kultury światowej oraz integracja z Unią Europejską.

Wśród publikacji w zakresie prezentowanej tematyki znajduje się również współredagowana przeze mnie książka pt. **Baltic Sea Region – International Organisations, Cooperation and Security Issues** (M. Mizerska-Wrotkowska, D. Tryk - red., Rambler, Warszawa 2017), w której poruszone zostały wątki dotyczące roli i znaczenia bałtyckich organizacji międzynarodowych, współpracy ekonomicznej państw regionu Morza Bałtyckiego oraz jego bezpieczeństwa.

5.3. Publikacje z zakresu: Wybrane aspekty polityki zewnętrznej Unii Europejskiej i rola Polski w jej strukturach

- 1 artykuł w czasopiśmie;
- 3 artykuły w pracach zbiorowych (w tym jeden w języku angielskim);
- 1 współredagowana praca zbiorowa;
- 1 opublikowana recenzja.

A. ARTYKUŁY:

1) *Poland on its way towards the European Union*, (w:) A. Nowak, K.A. Wojtaszczyk, Ł. Zamęcki (red.), *Poland in the European Union*, Schedas, Madrid 2016, s. 37-59.

2) *Dylematy unijnej polityki sąsiedztwa oraz wyzwania dla polityki zewnętrznej UE na Bliskim Wschodzie, Afryce Północnej i Ameryce Łacińskiej*, „Przegląd Europejski” nr 1 (35), 2015, s. 122-141.

3) *Geneza i instytucjonalizacja Partnerstwa Wschodniego* (w:) A. Szeptycki (red.), *Między sąsiedztwem i integracją. Założenia, funkcjonowanie i perspektywy Partnerstwa Wschodniego Unii Europejskiej*, Elipsa, Warszawa 2011, s. 43-63.

4) *Polityka Unii Europejskiej wobec Bałkanów Zachodnich* (w:) S. Parzymies (red.), *Dyplomacja czy siła? Unia Europejska w stosunkach międzynarodowych*, Scholar, Warszawa 2009, s. 275-302.

B. PRACE ZBIOROWE:

1) *Polska w procesie integracji europejskiej: dekada doświadczeń (2004-2014)*, WDiNP UW, Warszawa 2014 (redakcja wraz z K.A. Wojtaszczykiem, W. Jakubowskim; 293 strony).

C. RECENZJE:

Recenzja książki pt. *„Introduction to European Studies: A New Approach to Uniting Europe”* pod redakcją Dariusza Milczarka, Artura Adamczyka, Kamila Zajączkowskiego, Centrum Europejskie, Uniwersytet Warszawski, s. 767, „Przegląd Europejski” nr 3 (33), 2014, s. 127-130.

W moim dorobku naukowym po doktoracie znajduje się również kilka pozycji na temat wybranych aspektów polityki zewnętrznej Unii Europejskiej i roli Polski w jej strukturach.

W artykule pt. *Poland on its way towards the European Union* (opublikowanym w książce: A. Nowak, K.A. Wojtaszczyk, Ł. Zamęcki - red., *Poland in the European Union*, Schedas, Madrid 2016, s. 37-59) przeanalizowałam ewolucję relacji Polski ze Wspólnotami Europejskimi/Unią Europejską (Układ Europejski, przebieg negocjacji akcesyjnych, bazę instytucjonalną negocjacji, zakres kompetencji oraz zadania Prezesa Rady Ministrów, rządu RP, Ministra Spraw Zagranicznych, Komitetu Integracji Europejskiej, UKIE, Pełnomocnika rządu ds. członkostwa RP w UE, zespołów i podzespołów negocjacyjnych, Sejmu i Senatu, Dyrekcji Generalnej ds. Rozszerzenia) oraz podstawy prawne integracji (wymogi konstytucyjne dla ratyfikacji Traktatu Akcesyjnego i jego postanowienia).

Artykuł pt. *Dylematy unijnej polityki sąsiedztwa oraz wyzwania dla polityki zewnętrznej UE na Bliskim Wschodzie, Afryce Północnej i Ameryce Łacińskiej* („Przegląd Europejski” nr 1 (35), 2015, s. 122-141) powstał w ramach projektu badawczego NCN pt. *Kryzysy w procesie integracji europejskiej i sposoby ich przewycięzania*. Analizuję w nim dylematy unijnej polityki sąsiedztwa, wsparcie procesów demokratyzacyjnych w państwach arabskich oraz zaangażowanie UE w Afryce Północnej, na Bliskim Wschodzie oraz w Ameryce Łacińskiej.

W artykule pt. *Geneza i instytucjonalizacja Partnerstwa Wschodniego* (opublikowanym w książce: A. Szeptycki - red., *Między sąsiedztwem i integracją. Założenia, funkcjonowanie i perspektywy Partnerstwa Wschodniego Unii Europejskiej*, Elipsa, Warszawa 2011, s. 43-63) rozwinęłam wątek implementacji Partnerstwa Wschodniego jako jednego z projektów wymiaru wschodniego Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, a także poddałam analizie stosunek wybranych państw unijnych do tej inicjatywy (Polski, Czech, Słowacji, Węgier, państw bałtyckich, Szwecji oraz Niemiec). W artykule przedstawiłam również instytucje Partnerstwa Wschodniego, takie jak: szczyty głów państw i rządów, spotkania ministrów spraw zagranicznych, platformy tematyczne, Euronest, Forum Społeczeństwa Obywatelskiego oraz Grupa Przyjaciół PW.

Natomiast w artykule pt. *Polityka Unii Europejskiej wobec Bałkanów Zachodnich* (opublikowanym w książce: S. Parzymies - red., *Dyplomacja czy siła? Unia Europejska w stosunkach międzynarodowych*, Scholar, Warszawa 2009, s. 275-302) przeanalizowałam misje cywilne i wojskowe UE w państwach Bałkanów Zachodnich, przejawy wspierania

stabilizacji politycznej i ekonomicznej, wymiar „stowarzyszeniowy” współpracy Unia Europejska-Bałkany Zachodnie oraz problem niepodległości Kosowa i zaangażowania UE w tej prowincji.

W prezentowanym obszarze badawczym jestem również współredaktorem książki pt. *Polska w procesie integracji europejskiej: dekada doświadczeń 2004-2014* (K.A. Wojtaszczyk, M. Mizerska-Wrotkowska, W. Jakubowski – red., WDiNP UW, Warszawa 2014), w której wybitni polscy europeiści dokonali bilansu 10-lecia członkostwa Polski w Unii Europejskiej (Zbigniew Czachór, Józef M. Fiszer, Dariusz Niedźwiedzki), ukazali problemy wewnętrzne UE (Wiesław Bokajło, Janusz Ruszkowski, Konstanty Adam Wojtaszczyk, Jacek Czaputowicz) oraz wyzwania polityki zewnętrznej tej organizacji (Dariusz Milczarek i Kamil Zajączkowski, Ewa Latoszek i Magdalena Proczek, Radosław Zenderowski i Monika Trojanowska-Strzęboszewska, Stanisław Konopacki, Józef Tymanowski).

Napisałam również *Recenzję książki pt. „Introduction to European Studies: A New Approach to Uniting Europe” pod redakcją Dariusza Milczarka, Artura Adamczyka, Kamila Zajączkowskiego, Centrum Europejskie, Uniwersytet Warszawski, s. 767* („Przegląd Europejski” nr 3 (33), 2014, s. 127-130), anglojęzycznej monografii zrealizowanej w ramach międzynarodowego projektu badawczego Centrum Europejskiego UW oraz kilku zagranicznych uczelni, stanowiącej przegląd najważniejszych obszarów europeistyki.

5.4. Pozostałe publikacje naukowe

W moim dorobku naukowym po doktoracie pojawił się również „wątek azjatycki”, w związku z wyjazdem naukowym do Japonii, Jest to artykuł pt. *Okinawa – amerykański „lotniskowiec” w Azji Wschodniej*, (opublikowany w książce: J. Nakonieczna, J. Zajączkowski - red., *Azja Wschodnia i Azja Południowa w stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2011, s. 509-524). Przeanalizowałam w nim m.in. rolę Okinawy w amerykańskiej oraz japońskiej polityce bezpieczeństwa oraz skutki obecności amerykańskich baz na tej wyspie dla Japonii.

5.5. Podręczniki i publikacje popularnonaukowe

- 2 podręczniki akademickie (wydania dwujęzyczne hiszpańsko-polskie) do prowadzonych przeze mnie zajęć z przedmiotu *Prawo międzynarodowe publiczne*;
- 2 artykuły popularnonaukowe

A. PODRĘCZNIKI:

- 1) *Derecho internacional público: fuentes, sujetos, resolución pacífica de conflictos*, Schedas, Madrid 2016 (153 strony).
- 2) *Derecho internacional público: organizaciones, diplomacia, protocolo*, Schedas, Madrid 2016 (105 stron).

B. ARTYKUŁY:

- 1) *Problemy globalne*, (w:) K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski, Ł. Zamęcki (red.) *Wiedza o społeczeństwie. Repetytorium maturalne*, POLTEX, Warszawa 2012, s. 512-528.
- 2) *Władza sądownicza w RP*, (w:) K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski, Ł. Zamęcki (red.) *Wiedza o społeczeństwie. Repetytorium maturalne*, POLTEX, Warszawa 2012, s. 285-300

W moim dorobku po doktoracie znajdują się również dwa wydane w Hiszpanii podręczniki akademickie (wydania dwujęzyczne) oraz dwa artykuły popularnonaukowe. Zostały one przygotowane jako pomoc dydaktyczna do zajęć z przedmiotu *Prawo międzynarodowe publiczne* dla studentów polskich oraz hiszpańskojęzycznych.

W podręczniku – skrypcie dla studentów pt. *Derecho internacional público: fuentes, sujetos, resolución pacífica de conflictos* (Schedas, Madrid 2016) przedstawiłam w syntetycznej formie podstawowe zagadnienia prawa międzynarodowego, jego źródła i

podmioty, organy państwa w stosunkach międzynarodowych (casus Polski), a także terytorium i ludność w prawie międzynarodowym, prawo konfliktów zbrojnych i pokojowe załatwianie sporów międzynarodowych.

Natomiast w skrypcie pt. *Derecho internacional público: organizaciones, diplomacia, protocolo* (Schedas, Madrid 2016) znalazły rozwinięcie takie tematy jak: organizacje międzynarodowe jako specyficzny podmiot prawa międzynarodowego, źródła prawa dyplomatycznego, organy państwa działające za granicą, funkcje dyplomatyczne, przywileje i immunitety dyplomatyczne, dyplomacja wielostronna oraz elementy protokołu dyplomatycznego.

W artykule popularnonaukowym pt. *Problemy globalne* (opublikowanym w repetytorium: K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski, Ł. Zamęcki - red., *Wiedza o społeczeństwie. Repetytorium maturalne*, POLTEX, Warszawa 2012, s. 512-528) przedstawiłam specyfikę problemów globalnych oraz klasyfikację ich podziału, XIX i XX-wieczne inicjatywy zwalczania problemów globalnych, problem globalizacji gospodarki światowej oraz gwałtownego przyrostu ludności, a także zagrożenia ekologiczne.

Natomiast w artykule pt. *Władza sądownicza w RP* (opublikowanym w książce: K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski, Ł. Zamęcki - red., *Wiedza o społeczeństwie. Repetytorium maturalne*, POLTEX, Warszawa 2012, s. 285-300) przedstawiłam kompetencje Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, administracyjnych i wojskowych, funkcjonowanie Krajowej Rady Sądownictwa, Trybunału Konstytucyjnego oraz Trybunału Stanu.

5.5. Inne osiągnięcia naukowe (więcej na ten temat w Wykazie dorobku habilitacyjnego)

5.5.1. Krajowe i międzynarodowe nagrody za osiągnięcia naukowe

- **Stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla Wybitnych Młodych Naukowców**, tytułem: *za wybitne osiągnięcia naukowe* (decyzja nr 0398/E-343/STYP/10/2015; ocena wniosku: 100 pkt na 100 pkt możliwych do uzyskania, po 25 pkt we wszystkich czterech kategoriach oceny: poziom prowadzonych badań, wkład w rozwój dyscypliny naukowej, dorobek naukowy, realizacja projektów międzynarodowych).
- **Zespołowa nagroda** z okazji święta Uniwersytetu Warszawskiego, przyznana w 2013 r. przez **Rektora** Uniwersytetu Warszawskiego, tytułem: *za całokształt osiągnięć naukowych*.

- **Nagroda** z okazji święta Uniwersytetu Warszawskiego, przyznana w 2011 r. przez **Dziekana** Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, tytułem: *za znaczące osiągnięcia w działalności organizacyjnej*.
- **Nagroda MSZ Japonii (laureatka I miejsca)** w konkursie na realizację stażu naukowo-badawczego w tym państwie (2007).

5.5.2. Uczestnictwo w programach europejskich (Erasmus - *Teaching Staff Mobility* oraz Erasmus+ *Staff Mobility for Teaching*)

- 03-08.07.2017, Uniwersytet Pompeu Fabra (Barcelona);
- 21-25.04.2014, Uniwersytet w Barcelonie;
- 14-20.04.2014, Uniwersytet Pompeu Fabra (Barcelona);
- 17-23.07.2013, Uniwersytet w Walencji;
- 10-01.11.2012, Uniwersytet CEU San Pablo w Madrycie;
- 9-16.06.2012, Uniwersytet CEU San Pablo,
- 31.10-07.11.2011, Uniwersytet w Barcelonie;
- 29.04-06.05.2011, Uniwersytet w Barcelonie;
- 24-29.04.2011, Uniwersytet Pompeu Fabra;
- 28.10-03.11.2009, Uniwersytet Karola III w Madrycie;
- 2-9.05.2009, Uniwersytet w Grenadzie.

5.5.3. Organizacja międzynarodowych i krajowych konferencji i seminariów naukowych

- Seminarium z udziałem **premiera Szwecji Stefana Löfvena** pt. *Nasza wspólna Europa*, 19.06.2017, Uniwersytet Warszawski, prowadzenie spotkania i moderacja dyskusji
- Seminarium pt. *España y Europa en los tiempos de la crisis*, 29.01.2015, organizatorzy: Instytut Europeistyki UW, Universidad Complutense de Madrid, Warszawa, organizator.
- **I Ogólnopolski Kongres Europeistyki** pt. *Polska w procesie integracji europejskiej - dekada doświadczeń*, 18-20.09.2014, Instytut Europeistyki WDiNP Uniwersytet Warszawski, Warszawa, członek Komitetu Organizacyjnego.

5.5.4. Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

- „Przegląd Europejski” (Uniwersytet Warszawski);
- „Comunicación. Revista Científica de Comunicación” (Universidad San Jorge, Saragossa, Hiszpania);
- „Icono14” (Universidad Complutense, Madryt).

5.5.5. Staże w zagranicznych ośrodkach naukowych

- Universiteit Antwerpen (Belgia), 13-16.06.2015;
- Universitetet i Oslo (Norwegia), 22-30.08.2014;
- Uniwersytet Humboldta (Berlin), 20-30.08.2013;
- Japonia (m.in. Hitotsubashi University w Tokio): 6-16.11.2007.

5.5.6. Recenzowanie publikacji w czasopismach krajowych i międzynarodowych

- „Przegląd Europejski”;
- „Przegląd Politologiczny”;
- „Politeja. Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ”;
- “The Romanian Journal of Baltic and Nordic Studies” (Rumunia);
- “Perspectivas de la Comunicación” (Chile).

Podsumowując, prezentowany dorobek jest wynikiem wieloletniej pracy badawczej nad trzema wątkami tematycznymi, ze szczególnym uwzględnieniem polityki zagranicznej Hiszpanii. Moje badania starałam się rozpowszechniać, publikując w czasopismach lokalnych, krajowych i zagranicznych (w języku angielskim i hiszpańskim), koordynując liczne międzynarodowe projekty badawcze, uczestnicząc w konferencjach, a także wyjeżdżając na stypendia i wykłady na zagraniczne uniwersytety. Nawiązanie przede mną współpracy międzynarodowej oraz internacjonalizacja badań skutkowały m.in. publikacją sześciu polsko-hiszpańskich monografii zbiorowych.

Prezentowany dorobek naukowy jest rezultatem konsekwentnie przez lata realizowanej koncepcji badawczej. Moja działalność badawcza zmierzała do naukowego celu, którym było wzbogacenie polskich badań politologicznych z zakresu historii stosunków międzynarodowych o całościową analizę polityki zagranicznej Hiszpanii od końca XVIII stulecia do końca wieku XX.

Margareta Mizerska-Krothowska